

Le Dónbeenĩ bin-tente vūahũ na ó O Maaki túara

Vūahũ túaró ñúhũ

O Maaki hĩa wee bè là a Piere là a Poole, á wee séení 6a le Dónbeenĩ tonló yi (Bè-wénia 13.5; Koloosisa 4.10; Piere nín-yání 5.13). O Maaki vūahũ wee zéení le o Yeesu lé le Dónbeenĩ Za na yú ho pánká mu bĩo búenbúen wán (Maaki 1.1; 15.39).

Bĩo ó o Zãn na hĩa wee bátizé 6a nùpua á 6uara 6ueé wíokaaráa ho wõhũ ká là a Yeesu, lé bũn ó o Maaki nín-yání túara mí vūahũ yi. O mún zéení bĩo ó o Yeesu 6uara 6ueé bátizeráraa o Zãn cõn làa bĩo ó o Satáni khàráa wo loĩna bĩo (Maaki 1.1-13).

Bĩo ó o Yeesu von lè mí ñĩ-kenínia, làa bĩo ó o wó, bũn búenbúen ó o Maaki túara mí vūahũ yi (Maaki 1.14-10.52).

O Yeesu fèra bía bĩo va á wé o yi ho Zeruzalεmu yi á ñon mí ñĩ-kenínia yi. Ká 6a màhã yí zũĩna a bionĩ mu kúará (Maaki 8.31; 9.30-32; 10.32-34).

Pãahũ na ó o Yeesu wee zo ho Zeruzalεmu yi, á 6a zãamãa dó ho cùkú beenĩ wo yi. Ká 6a *zúífúwa ya-díwá bán pã a bĩo (Maaki 11-13). O Maaki vūahũ véení, ó o zéení o Yeesu húmú là a vèeró bĩo (Maaki 14-16).

Le Dónbeenĩ tonkaa o Zãn Batiisi (Matiye 3.1-12; Luki 3.1-9, 15-17; Zãn 1.19-28)

¹ Dĩo ká lé le bín-tente, dĩo wee zéení le Dónbeenĩ Za Yeesu *Krista bĩo ñúhũ búenĩ

² làa bïo le Dónbeenĩ bía mí ñi-cúa fεero *Ezayii vūahũ yi:

«ĩ ì tonka ì tonkaro

o ò dí ũ yahó á ßueé wíoka ũ wōhũ.*

³ Nii búii wee bío pónpón le dùure yi kà síi:

«Mi wíoka ho wōhũ ká a Nuhúso ò ßuen.

Mi muin ho wōhũ na o ò bè.†»

⁴ Á lé bñn mu ßèn wóráa. O ñii búii na ßa le Zån hía wi le dùure yi, á bïo kà lé bïo ó o wee ßue: «Mi ßuen á ì bátízé mia, lé bñn á à zéení le mi khú mu bè-kora wéró yi, á bò le Dónbeenĩ yi, á le è sén mi bè-kora á à día.»

⁵ Ho Zudee kōhũ nùpua lè ho Zeruzalεemu lóhósa ßúenßúen wee lé ßuen o cón. Ba wee zéení mí bè-kora ßa nùpua yahó, ò o Zån bátízé ßa ho Zurudēn muhũ yi.

⁶ O Zån dà-zínii tá là a cón-ñúmúkũ varà, á ku-cεēñii wó lè ho sāahũ. O bè-dínii lé ßa hawà lè há sò-kía sòró.

⁷ Bïo kà lé bïo ó o hía wee ßue na ßa zāamáa yi: «Nùpue búii wi ì món wà a ßuen, wón po mi. Ì yàá yí ko là a nakāa tenló hùúu.

⁸ Inén bátízéra mia lè mu ñumu yi, ká arén wón khii bátízé mia lè le Dónbeenĩ Hácírí.»

*O Yeesu bátéèmu là a kúarà lénló bïo
(Matiye 3.13-17; 4.1-11; Luki 3.21-22; 4.1-13)*

⁹ O Yeesu wāa ló ho Kalilee kōhũ lóhó na ßa le Nazarεete yi á van o Zån cón, á wón bátízéra a ho Zurudēn muhũ yi.

¹⁰ O Yeesu zoo léení mu ñumu yi, ó o mōn ho wáayi à ho ñii héra lè mí pánká, á le Dónbeenĩ Hácírí lion lòn háponi o wán.

* **1:2** Mi loñ Malasii vūahũ 3.1 † **1:3** Mi loñ Ezayii vūahũ 40.3

11 A mu tãmu búí sã ɲá ho wáayi, á bía: «Fo lé í Za na á ï bò í tàká wán, ú bïo sí mi.»

12 Bún món á le Dónbeenĩ Hácírí dèenía ɲàana a vannáa le dùure yi.

13 O wó hã wizooní búará-ɲun bín. Lé hón pãahũ so búenbúen ó o Satãni khà a yi lońna. O kera ba nɲuwà tãahũ bín á bïo ó o màkóo wi yi, á ho wáayi tonkarowà wee wé na a yi.

*O Yeesu von ba ce-pawà nùwã nda
(Matiye 4.12-22; Luki 4.14-15; 5.1-11)*

14 O Zãn déró ho kàsó yi món, ó o Yeesu wà van ho Kalilee kãhũ á vaá wee bue le Dónbeenĩ bín-tente na ba nùpua yi.

15 O wee bío na ba yi: «Ho pãahũ ɲii tun, le *Dónbeenĩ béenĩ bueé bó. Mi khí mu bè-kora wéró yi à bè le Dónbeenĩ yi, à mi tà le bín-tente bío.»

16 Bïo ó o Yeesu hĩa bá ho Kalilee vū-beenĩ ɲii wà, ó o vaá mɔn ba ce-pawà nùwã ɲun. Ba lé o Simɔn lè mín za Andere. Ba wee yénní mí zùán dé mu ɲumu yi.

17 O o Yeesu bía nɔn ba yi: «Mi buee bè miĩ, á ï wé á ba nùpua lé bĩa mi wé è yí á à ɓua à ɓuennáa í cón làa bío mi wee paráa ba cewà bío síi.»

18 A ba dèenía kúaará mi zùánwà à ba bò là a Yeesu wà.

19 O Yeesu dá vá van mí yahó, ó o mɔn o nĩ búí na ba le Zebedee zàwa, o Zaaki lè mín za Zãn à ba wi mí woohũ yi wee wíoka mí zùánwà.

20 O o Yeesu dèenía von ba, á ba ló díá mín maá Zebedee lè ba ton-sáwá ho woohũ yi, à ba bò là a Yeesu wà.

*O nĩ na ó o cĩná wee beé lò
(Luki 4.31-37)*

21 O Yeesu lè mí nì-kenínia wà van ho *Kapεεnayuumu lóhó yi. Ba *zúifùwa vūnló wizonle na 6a le *Sabaa zoñ ó o zon 6a kàránló zii yi, á zoó wee kàrán 6a.

22 A bía ná a bíoní wó coon làa sòobéε. Lé bío ó o yí kàrána 6a nùpua lè ho *làndá bío zéenílowa bío síi. Orén wó mu lè ho pànká na le Dónbeení nòn wo yi.

23 Mu pãahú mí bεere yi, à bñn ò o nñi búii na ó o cíná wi yi bueé zon 6a zúifùwa kàránló zii yi, á bía pñnpñ:

24 «Nazareεte nñi Yeesu! Lée webio á ù wà bueé cà wa cñn hen? Fo buara wa yáaró bío yi lée? Ba le í yí zú fo le? Ùnén lé yia lé le Dónbeení nùpue na le tonkaa.»

25 O o Yeesu nàmakaa wo yi: «Wé tété. Lé o nñi mu yi lònbio.»

26 O o cíná zékéra a nñi lè ho pànká, ò o ló a yi ká a wãamaa pñnpñ.

27 A 6a nùpua wó coon dàkhíina, fúaa 6a wee bío mín yi: «Éee! Bío kà lée webio? Ho lée kàránló finle na pànká wi. Hàrí 6a cínáwa ó o nùpue mu wee na le jii yi, à 6a wé bío ó o wi à 6a wé.»

28 O o Yeesu yèni dèenia ló fùafù ho Kalilee kòhú búenbúen yi.

*O Yeesu wéera 6a ványárowà cèrèε
(Matiye 8.14-17; Luki 4.38-41)*

29 Bñn món ó o Yeesu ló 6a *zúifùwa kàránló zii á bò mín là a Zaaki là a Zãn á téréna van o Simòn là a Andere bàn zii.

30 Mu wó ò o Simòn bàn hio háa wi le dāmu dèε yi, lé bío le tēni wee zéé wo. O Yeesu buée dēnií á 6a bía a bío làa wo.

31 O o Yeesu vá vaá ðĩn o ɲúhú yi, ò o líí fù a níí yi hóníá làa wo, á le tènĩ khĩína ó o ðèenía hĩnɔn nɔn ho ðĩnló ɓa yi.

32 Le wii zoró mɔn, ho tá yuuní,‡ á ɓa nùpua ɓuan mi vánvárowà làa ɓia ɓa cínáwa wi yi ɓúenɓúen ɓuararáa o Yeesu cɔn.

33 Ho lóhó ɲipomu ɓúenɓúen ló ɓueé kúaa mín wán le zĩ zūaɲii.

34 O Yeesu wɛéra ɓa nùpua cèrɛɛ na mu vǎmú lè mi sííwà lá wee beé lò, á mún ɲɔn ɓa cínáwa cèrɛɛ léra ɓia ɓa wi yi. O yí máa díá à ɓa cínáwa mu bío, lé ɓio ɓa zū a síí.

(Luki 4.42-44)

35 Mu tá na lée tɔn yĩnbíi ɓùiríi, ká ho tá ka yùíi, ó o Yeesu hĩnɔn le zĩ yi, á wà ló ho lóhó mɔn le lùè ɓúí na á nùpue mía yi, á lée wee fio le Dónbeenĩ yi ɓĩn.

36 O o Simɔn lè mi ninzàwa ló lée wee cà a.

37 ɓio ɓa vaá yú a, á ɓa bíá nɔn wo yi: «Loń, ɓa nùpua ɓúenɓúen wee cà fo.»

38 Ká a Yeesu màhá bíá nɔn ɓa yi: «Mi wa lén va hã lórá na ɓámakaa yi. Ɔ mún ko à Ɔ vaa bue le ɓĩntente ɓĩn, lé ɓio á ɓĩn lé Ɔ ɓuenló ɲúhú.»

39 O o wǎa hĩnɔn tò ho Kalilee kǎhú ɓúenɓúen yi wà, á wee bue le Dónbeenĩ bíonĩ na ɓa nùpua yi ɓa *zúífùwa kàránló zĩnĩ yi, á mún wee ɲa ɓa cínáwa lén ɓia ɓa wi yi.

*O Yeesu wɛéra a ɓùeré ɓúí
(Matiye 8.1-4; Luki 5.12-16)*

‡ 1:32 Ho Sabaa ɲúhú wee wé ɓúa ho yèzúmá zoń ziihú à vaa vé ho tĩbíri zoń le wii zoró pǎahú. Lé ɓĩn nɔn á ɓa bíaráa hen le ɓa nùpua pan le wii líi zoró á wee ɓuaráa mí vánvárowà ɓuennáa o Yeesu cɔn, lé ɓio ɓa lá yí dà máa wé mu le wisoni yi ho Sabaa ɓio yi.

40 *Bùeré búí wà buara a Yeesu cǎn, á buée líí fàrá mí nǎnkórúná wán ò o wee yanka a kà síi: «Fo dà à wéé mi ká fo tà.»

41 Ó o nǎi màkàrí buan o Yeesu yi dàkhíina. Ó o líí bò mi níi o wán ò o bía nǎn wo yi: «Í tà mu, wǎa wa.»

42 Ó o bùeré sǎahǔ dèenía bínía se òn.

43 Ó o Yeesu le o lén, ò o henía bío kà nǎn wo yi:

44 «Háyà. Bío wó foñ á ù yí bío le nùpue jí. Ká ù màhá vaa zéeni ùten lè le *Dónbeení yankaro. A ù mún wé mu hǎmu bío na ó o *Moyiize bò le ba wé wé mu dǎní yi, à ba búenbúen zǔrí ká ù wan bío bon.»

45 Ká bío ó o nǎi mu wà ó o wee yényení bío wó a yi hǎ lùà búenbúen yi. Lé bǔn nǎn ó o Yeesu yí máa tà zo lóhó à nùpue mi, ò o wee khèn keení ho donkǎhǔ lùè búí na á nùpue mía yi. A ba nùpua wee lé lùà búenbúen yi à buen o cǎn.

2

O Yeesu wéera a mùamúa á mún séra a bè-kora díá

(Matiye 9.1-8; Luki 5.17-26)

1 Wizooní bío yen bǔn mún, ó o Yeesu bínía buara ho *Kapεεnyuumu. A ba jí a sǎ le o wi le zǐi yi.

2 A ba zǎamáa buée fò mún bùirírbùirí á lùè yí ká, hàrí ho zǔaríi. Ó o Yeesu wee zéeni le Dónbeení bíoní na ba yi.

3 A ba nùpua nùwǎ yen búí vaá ló wee buen. Ba nùwǎ náa ba tíahǔ buan o mùamúa.

4 Ká ba màhá yí dà máa zoó bàrá a o Yeesu yahó ba nùpua booró bío yi. A ba yòó kara ho lòho sǎnsáa hen na ó o Yeesu wi yi. Lé hón kǎhǔ so á

6a dó a mùamúa yi lè hã hũni á liinía ká a dũma mí dāmu dèe wán.

⁵ Bìo ó o Yeesu mən bïo 6a dóráa mí sía wo yi, ó o bía nən o mùamúa mu yi: «Wàn bónlo, ũ bè-kora séra díá.»

⁶ A ho *lándá bïo zéenílowa na wi bïn wee bío mí yiwa.

⁷ «O nùpue mu wee bío kà síi le we? O wee mání miten lè le Dónbeenĩ. Lée wée dà à sén mu bè-kora á à díá ká mu yínǎn lè Dónbeenĩ mí dòn.»

⁸ O o Yeesu dèenía zũna 6a yilera ó o bía nən 6a yi: «Lée webio nən á hã yilera na kà síi wiráa mia?

⁹ Lé mu yén bíoró wayi? Lé à bío na a mùamúa yi le o bè-kora séra díá lée, tàá lé à bío na a yi le o híní lá mí dāmu dèe ò o varáka?

¹⁰ Ká í màhá wi á mi zũn na lé o *Nùpue Za yú ho pánká ho tá wán à sénnáa mu bè-kora díá.» O o wãa bía bïo kà nən o mùamúa yi:

¹¹ «Le í bío mu na foñ, lii híní, lá ũ dāmu dèe á ũ khí6o.»

¹² Mí lahó yi ó o nĩ mu dèenía hínən yòó ñn, á líf lá mí dāmu dèe ò o lée wà ká 6a búenbúen ñn wee loñ. Á 6a búenbúen wó coon mu bïo yi. Á 6a wee khòoní le Dónbeenĩ kà síi: «Bìo kà 6àn síi wa ñn yí mən hùúu.»

*O Yeesu buara 6a bè-kora wérowà bïo yi
(Matiye 9.9-13; Luki 5.27-32)*

¹³ O Yeesu yèrémáa van lè ho Kalilee vū-beenĩ nii. Á 6a zāamáa wee buen ò o kàrán 6a.

¹⁴ O wee khíí, ó o mən o nĩ búí na 6a le Alifee za Levii ká a kará mí tonló lùe yi, á wee fé ho lànpo. O o Yeesu bía nən wo yi: «Híní bè mĩ.» O o Levii líf hínən bò a yi.

15 O Levii von o Yeesu lè ho dínló mí zii. Ho *lànpo féwá lè ba ñi-kora cèrèè wi ho dínló mu díníni là a Yeesu lè mí ñi-kenínia. Mu bon. Ba nùpua cèrèè na hía wee bè làa wo lé bán nùpua so síi.

16 Ho *làndá bïo zéenílowa na lé ba *Farizíewa kuure nùpua búí á mɔn ò o Yeesu wee dí lè ba ñi-kora lè ho lànpo féwá, á ba bía nɔn o ñi-kenínia yi: «Lée webio nɔn ó o wee díráa làa bán nùpua so síi?»

17 O o Yeesu ná bïo ba bía, ó o bía nɔn ba yi: «Héyíi! Minén! Nùpua na lò hereka so wee wé cà tñi bânso dání le? Bùéé. Ba vánvárowà lé bïa wee wé cà a dání. Inén yí buara bïa wee leéka le mí téréna bïo yi dé. Bïa zū le mí lé ba bè-kora wérowà lé bïa á ï buara bïo yi.»

*Mu bè-kíá lè mu bè-fla wi mín jíná yi
(Matiye 9.14-17; Luki 5.33-39)*

18 Wizonle búí ó o Zán Batiisi ñi-kenínia lè ba *Farizíewa ñi-kenínia lù mí jíní. Á ba nùpua búí wà bueé tùara a Yeesu yi: «Lée webio nɔn ó o Zán Batiisi ñi-kenínia lè ba Farizíewa ñi-kenínia wee lí mí jíní à ùnén ñi-kenínia bèn yí máa wé mu?»

19 O o Yeesu bía nɔn ba yi: «Mi wee leéka le bïa ba von mu yaamu sánú díró yi á ba so dà a bío le ba lí mí jíní ká a há-fla bân baa làa ba wi mín wán le? Bún yí dà máa wé.

20 Eε ká pãhũ búí khíi dã, ó o há-fla bân baa ba à lén ba ãhã, bún ká ba màhã wé è lí mí jíní.

21 «Nùpue máa lá nín-ké-finle bïo búí máa la làa báká kíle. Lé bïo ká a wó mu, á le nín-ké-finle á à wíoka à lèè ho.

22 Làa bún síi, á nùpue máa kúee *dívén fla sũmàni-kíá yi. Lé bïo ká a kúaa ho bún, ká ho hía

wee za, á hã à nàma. A ho ðivén lè hã sũmàniwa á à páaní ì yáa. Ho ðivén fía ko ho kúee hã sũmàni-fía yi.»

*O Yeesu wee zéeni ho Sabaa bïo ya-binbiri
(Matiye 12.1-8; Luki 6.1-5)*

²³ Ho *Sabaa búí zon ká a Yeesu wee káa hã mana búí yi, ó o ñi-kenínia wee khé ho ðínló ho wòhú nísání à là.

²⁴ A 6a *Farizíewa wee bío là a Yeesu. «Loń, lée webio nɔn á ù ñi-kenínia wee sáráa ho Sabaa zon ká wa làndá ɲɔn hò mu?»

²⁵⁻²⁶ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Bìo ó o *Daviide yánkaa wó á mi ðín yí kàráanna yí mɔn le? Mu wó le *Dónbeení yankarowà ɲúhúso beení Abiataare pãahú. O Daviide lè mí ninzàwa á le hĩni hĩa dà á 6a yí yú bío 6a à dí. O orén mí beere zon le Dónbeení zii yi á zoó lá le Dónbeení hãmu búurú là, ò o mún ɓuan ho búí lée nɔn mí ninzàwa yi, ká le Dónbeení yankarowà mí dòn lé bĩa ɲɔn lá ko 6a wé là ho làa bío ho làndá bòráa mu.»*

²⁷ O o Yeesu pá bínía bía nɔn 6a yi: «Ho Sabaa bàrá ò o nùpue bío wé se, ká nùpue yí léra Sabaa bío yi.

²⁸ Lé bũn nɔn ó o Nùpue Za á ho Sabaa bío mún wi níi yi.»

3

*O Yeesu wéera a ñi na bàhó hũrun
(Matiye 12.9-14; Luki 6.6-11)*

* **2:25-26** Mí loń Samuwéele nín-yání vùahú 21.1-7

¹ Bǔn mǎn ó o Yeesu bǐnía van ǎa *zúifùwa kàránlǒ zǐi yi. Mu zonǎ à nǐi ǒúii wi bǐn á bàhǒ húrún.

² A ǎa *Farizǐewa na wi bǐn bò mí yǐo o Yeesu wán le mí ì loń ká a wéé o nǐi mu ho *Sabaa zonǎ, lé bǐo ǎa wi ǎa zéeni a Yeesu mu wékheró bǐo.

³ Ó o Yeesu bía nǎn o nǐi na bàhǒ húrún yi: «Lii hǐnǐ ǒuee léé dǐn ǎa nùpua ǒúenǒúen yahó le ǎa mi fo.»

⁴ Bǔn mǎn ó o Yeesu tùara bǐa wi bǐn yi: «Wa làndá yi á lé mu yén ó o nùpue ko ò o wé ho Sabaa zonǎ? Léé bè-tente léé, tàá léé bè-kohó? Lé ho kǎnǐ a nùpue léé, tàá lé ho díá ò o hí?» A bǐa wi bǐn yǐ bía dǛe.

⁵ Ó o Yeesu lońna ǎa ǒúenǒúen yi khǐi fò lè le sí-cǐlè. O mún yi wee vá lè mi sòobéé bǐo ǎa yiwa tunka bǐo yi. Ó o wǎa bía nǎn o nǐi yi: «Hóonǐ ũ bàhǒ.» Ó o nǐi hóonǐa ho á ho dèenǐa wan.

⁶ A ǎa Farizǐewa fó mǐn à ǎa ló á dèenǐa léé kúaa mǐn wán là a *Heroode kuure nùpua, à ǎa wee loń bǐo ǎa à wé á à ǒúeráa o Yeesu.

Ba zǎamáa wee lé ǒuen o Yeesu cǎn

⁷⁻⁸ O Yeesu lè mí nǐ-kenǐnia wà van ho Kalilee vǔ-beenǐ nǐi á ǎa mǐnka zǎamáa bò a yi. Ba nùpua mu ǒúii ló ho Kalilee kǎhǔ yi. Ba ǒúii ló ho Zudee kǎhǔ lóhó na ǎa le Zeruzaléemu yi, lè ho kǎhǔ mu lórá ǒúii yi mún. Ba ǒúii ló ho Idumée kǎhǔ yi, lè ho Zurudēn muhǔ mǎn. Ba ǒúii ló há ló-zàwa na bǎmakaa ho Tiire lè ho Sidōn lórá yi. Bán zǎamákúii so hǐa wee ǒuen o Yeesu cǎn, lé bǐo ǎa ná bǐo ó o wee wé ǒúenǒúen.

⁹ Ó o Yeesu wǎa le mí nǐ-kenǐnia ǒua ho woohǔ ǒúii ǒuennáa bèra a na ká ǎa zǎamáa hǐa wee hénka a, ò o zo hon.

10 Mu bon. Bïo ó o wee wéé ba nùpua cèrèè kà síi, á bïa mu vǎmú wee beé lò wee ñàa mín o wán, bèra à na ò o yí ba tǔii yi.

11 Ba nùpua na ba cínáwa wi yi ká ba sansan mǝn o Yeesu, à ba lé lùiorá a tá, à wé wǎamaka ká ba à bïo: «Fo lé le Dónbeenì Za.»

12 Ká a Yeesu màhá wee hení mu na ba yi le ba yí bá mí bïo na nùpua yi.

*O Yeesu hueekaa mí tonkarowà píru ñun
(Matiye 10.1-4; Luki 6.12-16)*

13 Bún mǝn ó o Yeesu yòora le búee búii wán, ò o von ba nùpua búii á ba búee yòora a cǝn.

14 O o hueekaa ba píru ñun ba tǎahú á có yèni làa tonkarowà. O hueekaa ba à ba keñí mín wán làa wo ò o wé tonka à ba bue le Dónbeenì bïo.

15 O mún nǝn ho pánká ba yi à ba wé ña lè ba cínáwa lén bïa ba wi yi.

16 Bïa ó o hueekaa yènnáa lé hǎa kà:

O Simǝn, yǎa ó o có yèni làa Piere.

17 O Zaaki lè mín za Zǎn na lé o Zebedee zàwa. O Yeesu có ba yèni làa Buanεεεsi, bún kúará le «nùpua na ka lòn vïohó na wee nàmaka.*»

18 O Andere, o Filiipu là a Baatelemii,

o Matiye là a Toma,

o Zaaki na lé o Alifee za,

o Tade, o Simǝn na lé ba Zelootewa† kuure nùpua ñi-kéní.

19 O Zudaa Isikariote na khíi dé o Yeesu mí zúkúsa níi yi.

* **3:17** Ba zúifùwa cǝn, ó o nùpue na ka lòn vïohó na wee nàmaka lé o nùpue na síi khúaa. † **3:18** Mí loñ Matiye vǎahú 10.4

*O Yeesu dànló yí ló Satāni cǎn
(Matiye 12.22-32; Luki 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Bǔn mǎn ó o Yeesu bǐnía ɓueé lion le zǐi yi. A ɓa minka zǎamáa tǐn ɓueé fò mín fúaa o Yeesu lè mí nǐ-kenínia yàá yí yú pǎahǔ máa díráa.

²¹ Bǐo á ɓàn nùwǎ ná mu, á ɓa ló wà ɓueé fé o, à ɓa wee bío le o nǔhǔ mía bǐn.

²² Ho *lándá bǐo zéenílowa na ló ho Zeruzalεmu yi ɓuara bǐn bán ɓèn wee bío: «Mu lé ɓa cǐnáwa nǔhǔso na ɓa le *Belezebuule‡ lé yǐa wi o yi. Lé wón nɔn ho pànká wo yi ó o dà wee janáa ɓa cǐnáwa lén bǐa ɓa wi yi.»

²³ O o Yeesu wǎa von ɓa wee bíoráa lè hǎ wǎhio: «O *Satāni yí dà máa ja mí ninzàwa cǐnáwa.

²⁴ Ká kǔhǔ dà-kéní nùpua hǐa wee fi mín yi, se hón kǔhǔ so máa va yahó.

²⁵ Ká zǐ-nǔhǔ dà-kéní nùpua hǐa wee fi mín yi, á hón zǐ-nǔhǔ so máa va yahó.

²⁶ Ká a Satāni hǐa wee fi lè mí ninzàwa cǐnáwa, ká a béenǐ sankaa, ó o pànká máa va yahó ká ho ò yáa.

²⁷ Nǐi woon yí dà máa zo pànká ɓànso zǐi á máa zoó khuui o nǐi bǐo ká a yí can o pànká ɓànso mu yí vó. Ká a màhǎ can wo vó, ó o zoó khuui o zǐi bǐo ɓúenɓúen á à lénnáa.

²⁸ Le í mǐ ho tǔiá na mia: Ba nùpua bè-kora lè ɓa bǐn-kora na ɓa à bío le Dónbeenǐ dǎnǐ yi ɓúenɓúen á le Dónbeenǐ dà khíi sén nǐ día á à na ɓa yi.

²⁹ Ká yǐa màhǎ khíi bía le bǐn-kohó á leéra le Dónbeenǐ Hácírí yi, wón bǐo á le Dónbeenǐ máa sén máa día máa mi hùúu. Mu ù nǐ a nǔhǔ yi féεε.»

‡ 3:22 Mi lorí Matiye vǔahǔ 10.25

³⁰ O Yeesu bía kà síi n̄n 6a yi, lé b̄io 6a wee b̄io le o c̄n̄a wi o yi.

*O Yeesu b̄an n̄w̄a binbir̄i
(Matiye 12.46-50; Luki 8.19-21)*

³¹ B̄io ó o Yeesu b̄an nu lè b̄an z̄awa w̄aa 6ueé d̄n, á 6a lée d̄n ho kh̄uh̄, à 6a tonkaa o b̄ui le w̄on zoo ve o.

³² Ba n̄pua na kará k̄n̄ia o Yeesu yi boo, à b̄n à ȳia 6a tonkaa 6ueé wee b̄io làa wo: «Loí, m̄n nu lè m̄n z̄awa [lè m̄n h̄nni] wee cà fo, 6a lée wi ho kh̄uh̄.»

³³ O o Yeesu bía: «Lé o yén lé wàn nu? A wàn z̄awa lé 6a yén?»

³⁴ O o loína b̄ia kará k̄n̄ia wo yi kh̄i fò, ò o bía: «Mi loí! Wàn nu lè wàn z̄awa wi hen.

³⁵ Lé b̄io á ȳia wee wé le Dónbeen̄i síi b̄io se w̄on lé wàn za, tàá wàn h̄nló, tàá wàn nu.»

4

*O d̄iro w̄ahiire
(Matiye 13.1-9; Luki 8.4-8)*

¹ O Yeesu t̄n w̄iokaa wee k̄arán 6a n̄pua ho Kalilee v̄u-been̄i nii. Ba minka z̄am̄aa k̄n̄ia wo yi, ó o wó san zon ho wooh̄ á zoó kará. Ho wooh̄ mu wi mu pumu yi, ká 6a z̄am̄aa bán lée wi le 6ón6óore yi mu pumu nii.

² O h̄ia wee wà h̄a w̄ah̄io à k̄aránn̄aa 6a n̄pua làa b̄io c̄èr̄è. B̄io kà lé b̄io ó o k̄aránna làa ba:

³ «Mi tántá mi jik̄n̄na. Nii b̄ui ló van mí m̄h̄u yi, á wà vaá dé mí bè-dà.

⁴ B̄io ó o wee dé mu, á mu b̄ui lion ho w̄h̄u n̄s̄aní, á 6a p̄inz̄awa s̄ekaa b̄n v̄a.

⁵ Mu búí lion ho búaaahó na le t́nǐ wi wán ká le yí lí, á mu dèenǐa ló, lé bǐo le t́nǐ yí boo b́n.

⁶ Bǐo le wii j́a mu lè mí sòobéé, á mu hon, lé bǐo mu naní yí zon ho tá yi sese.

⁷ Mu búí lion hen na hǎ kíkara bia héra yi, á mu ló, á h́n kíkara so h́nɔn yòó pà mu, á mu yí yú bia hùúu.

⁸ Mu búí b́n lion ho tá na se yi, á mu ló, á yòó dǔn, á yú hǎ bia óóní làa píru píru, búará-t́n t́n, khímàni khímàni.»

⁹ B́n món ó o bía nɔn ɔa yi: «Yia wee jí bǐo, à wón jí bǐo bía sese.»

O Yeesu wàhio wàró j́uhǔ

(Matiye 13.10-17; Luki 8.9-10)

¹⁰ Bǐo ó o Yeesu páanǐa wi làa bǐa yí máa tà lé o món là a nǐ-kenǐnia píru j́un, á ɔa flora a le o zéení hǎ wàhio mu kúará làa mí.

¹¹ O o bía nɔn ɔa yi: «*Le Dónbeenǐ b́eenǐ bǐo na kúará lá dǐn yí zǔ á minén yú zǔna. Ká ɔa nǐ-vio wee jí mu bǐo búenbúen lòn wàhio.

¹² Lé b́n nɔn

á ɔa lé ɔa nùpua na yǐo wi

ká ɔa yí máa mi sese.

Ba mún wee jí mu bǐo,

ká ɔa yí máa zǔnǐ mu bàn kúará binbirǐ.

Ká b́n mía se ɔa lá á à yèrémá à ɔuen le Dónbeenǐ cón,

á dén lá à sén nǐ día á à na ɔa yi.»*

O Yeesu zéenia o dǐro wàhiire kúará

(Matiye 13.18-23; Luki 8.11-15)

* **4:12** Mi loń Ezayii vùahǔ 6.9-10

13 Bún mǎn ó o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Ká le wàhiire na ká 6àn kúará á mi yí zǔ, á mi ì wé kaka á à zǔrínáa hǎ wàhio 6úen6úen na ká 6àn kúaráwa?

14 Le Dónbeenĩ biónĩ ka lè mu bè-dà na ó o ðĩro wee dé.

15 Ba nùpua 6úi ka lè ho wǎhũ nǐsǎnĩ na le biónĩ lion yi. Hen ká 6a nǎ le Dónbeenĩ biónĩ, ò o Satāni dèenĩ lén le 6a yiwa.

16 Ba 6úi ka lè ho 6úaaahó na le tǐnĩ wi wán ká le yí lĩ. Hen ká 6a nǎ le Dónbeenĩ biónĩ, à 6a tà le yi, à zāmaka le bǐo yi.

17 Ká 6a mǎhǎ yí máa tà à le biónĩ mu wĩi 6a sese à va yahó. Ká le lònbee, tàá ho kúará lénló yú 6a le Dónbeenĩ biónĩ bǐo yi, à 6a dèenĩ pĩ le Dónbeenĩ bǐo.

18 Ba 6úi ka lè ho tá na á hǎ kíkara bia héra yi á mu bè-dà lion yi. Ba nǎ le Dónbeenĩ biónĩ,

19 èè ká ho yĩró bǐo yilera, lè ho nǎfòró sǐmu na wee vǐinĩ 6a nùpua, lè mu biowa sǐiwà cèrèè na 6a nùpua sǐa wee vá yi, bǔn wee wĩi 6a, à hè le biónĩ mu à le máa dàń dèè 6úi wé.

20 Ba 6úi 6èn ka lè ho tá na se bǐo. Ba wee nǎ le Dónbeenĩ biónĩ à tà le yi. Bán ka lòn ðĩnló na yòó ton, á ho 6úi yú hǎ bia 6ónĩ làa pírú pírú, 6úará-tǐn tǐn, khímàni khímàni.»

Le fɪntǎnĩ wàhiire

(Luki 8.16-18)

21 Bún mǎn ó o Yeesu bǐnǐa bía nǎn 6a yi: «O 6úi so wee wé dé fɪntǎnĩ à bǐnĩ lá láahó 6ún yi le? Tàá 6ànso so wee wé dé le zoo bàrá kàtà tá le? Bùèé. Ba wé dé le bàrá hen na le ko le bàrá yi.

22 Mu bǐo na sǎnkaa 6úen6úen khíi mi. A bǐo sà yi 6úen6úen bǐo khíi zǔrĩ.

23 Yĩa wee nǎ bǐo, à 6ànso nǎ bǐo bía sese.»

24 O Yeesu pá bíníá bía bío kà nòn 6a yi: «Mi wé jí bío wee bío na mia sese. Le wíló dèè na mi wee mònzá lè mu bío, lé dén bàn síi á le Dónbeení á à mònzá lè mí bío á à wíoka à bè mu búí wán á à na mia.

25 Lé bío á yíá bío wi á le è bíní ì na mu búí wo yi á à bè mu wán. Ká yíá dèè búí mía, á hàrí mu bè-za na ó o wee leéka le mu wi mí cón, á le pá à fé.»

Bíó mu bè-dínii wee wé wé dānāá bàn wàhiire

26 O Yeesu tín bíníá bía: «*Le Dónbeení béení bío 6onmín làa bío kà: Nii búí dó mí bè-dà mí mǎhú yi.

27 O wee da à lée sǎn làa wízoní. Hón pǎahú so ká há bia wee hàà à yòo lé ká a yí zū bío mu wee wéráa.

28 Ho tá mítén wee wé à mu bío na dó à lé, à wé mí mùuní, à te, à kúee mí yío.

29 Ká ho dǎnló hía bon, á láró dǎn, ò o mǎhú 6anso dèení lá mí khónle ká a khè ho.»

*Ho mútáàdè vǎndèè bèere wàhiire
(Matiye 13.31-32; Luki 13.18-19)*

30 Bún món ó o Yeesu tín pá bíníá bía: «Lé mu yén á wa dà à tée lè le Dónbeení béení? Lé le wàhiire yén á wa à dǎn wán á à zéenínáa le béení mu bío?

31 Mu bío dà à tée lè le vǎndèè na 6a le mútáàdè bàn bèere. Le ka cǐnú á po há bia búenbúen na ho dímíjǎ yi.

32 Ká 6a dù le à le lé, à dǎ pon ho zen-6uahó bè-vànii búenbúen, à lakara keí á tàró wé, à 6a jínzàwa wé dǎn tá mí lenna yi.»

(Matiye 13.34-35)

33 Lé kà síi ó o Yeesu hía wee wàráa há wàhio cèrèè làa hía kà bàn síi bío, à zéenínáa le Dónbeení

bíonǐ na 6a nùpua yi. O hĩa wee kàrán 6a à héha làa bío á bĩa wee jí a cón dà à zũrnáa hã kúará.

³⁴ O hĩa máa wé bío lè 6a zãamáa ká a yí máa wà wàhio. Ká pãahũ na ó orén lè mí ñi-kenínia wi mí dòn, ò o zéeni hã kúará na bán yi.

O Yeesu ðńńia ho pinpiró

(Matiye 8.23-27; Luki 8.22-25)

³⁵ Mu nònzoñ mí beere ziihũ, ó o Yeesu bía nòn mí ñi-kenínia yi: «Mi wa khí lè ho vũ-beeni món.»

³⁶ A 6a wãa wà día 6a zãamáa. Ho woohũ na ó o Yeesu lá wi yi lé hĩa ó o ñi-kenínia zon làa wo á 6a wà. Hã wonna búí mún sùaráa yi làa ba.

³⁷ Cúa-yen à ho pinpi-beeni hĩnòn wee và, á mu ñumu wee yànbónka zo ho woohũ. Lònbiò à ho yòó wee sí lè mu ñumu.

³⁸ Mu wee wé ò o Yeesu líí dũma ho woohũ fĩkõhũ sá mí ñuhũ á mu dãmu 6ó. O o ñi-kenínia sńńia wo á bía nòn wo yi: «Núhũso, wa à hí. Mu so léé bío na yí ciran fo léé?» ³⁹ O o Yeesu sńna nãmakaa ho pinpiró yi, ò o bía nòn ho vũ-beeni ñumu yi: «Wé tété.» Á ho pinpiró ðèenía ðń. Á mu búenbúen wó tété.

⁴⁰ O o Yeesu bía nòn mí ñi-kenínia yi: «Lée webio nòn á mi zãnanáa? Á lé minén pá ðĩñ yí dó mí sĩa miĩ lon?»

⁴¹ Ká bío 6a zãna dàkhĩna, á 6a wee bío mín yi: «Páa! O nùpue mu lé o yén sii kà? Hàrí ho pinpiró lè mu ñumu ó o bíaráa, á mu pá bò a bíonǐ yi.»

5

O Yeesu ñòn 6a cńńawa léra o ñii búí yi

(Matiye 8.28-34; Luki 8.26-39)

1 Bũn mɔn á ɓa wà khíi dɔn ho Kalilee vũ-beeni mɔn ho Zerasaa* kɔhũ yi.

2 Bĩo ó o zoó ló ho woohũ yi lée wee ðin, à bũn ò o nĩ búii ló ɓa nĩ-hía nùuní† á wee sí a yahó. O cíná búii wi o nĩ mu yi á wee beé o lò.

3 O wee cãa ɓa nĩ-hía nùuní. Nùpue yí dà máa bĩnĩ máa ca a làa dèε woon, hàrí lè hã zúakùaríwà.

4 Põnna cèrèε ɓa can wo lè hã zúakùaríwà. Ká a màhã wee wé khòo hã zúakùaríwà, à háaka hã cíná na wi o zení yi. Pànká ɓanso na dà a bĩo wón mĩa.

5 Fúuu lè hã wizooní, ká lé ɓa nĩ-hía nùuní lè hã búaa ó o wi yi, á wee wãamaka ká a hũaa míten ɓóoníka yi lè hã huua.

6 O nĩ mu khèra mɔn o Yeesu ó o lùwa ɓuara á ɓueé líi búrá a tá

7 ò o wee bío bĩo kà pɔnpɔn: «Dónbeeni na wi mu bĩo búenbúen jùhũ wán Za Yeesu! Lée webio fo lon làa mi? Sábéré, í wee yanka fo le Dónbeeni yèni yi, yí yáa í bĩo.»

8 O bía bũn, lé bĩo ó o Yeesu wee kíká a cíná na wi o yi le o lé.

9 O o Yeesu tũara a yi: «Û yèni ɓa le we?» O o bía: «Ï yèni ɓa le Zãamãa, lé bĩo wa boo.»

10 O o wee yanka a le o yí ja mí lén ho kɔhũ mu yi.

11 Mu wee wé à nònɓùε-ɓoohũ búii wee dí le ɓúee nĩsání.

---

* **5:1** Ho Zerasaa lé hã Lórá Bĩo Pírú kɔhũ ló-beeni. Le Dónbeeni bioní vɔnna búii yi á ho Kadaraa lè ho Zεkesa lórá lé hã bĩo bía.
 † **5:2** Ba zúifùwa búráa lè warén búráa yíná dà-kéní. Ba fù wee wé cé mí búráa hã ɓó-leeera yi kúia. Lé hɔn búráa so síi ó o khéero ló yi ɓuararãa o Yeesu cón.

12 A 6a cínáwa mu yankaa o Yeesu kà: «Na ho wǎhǔ wɛn le wa vaa zo 6a nǎnbùɛɛní na kà yi.»

13 O o Yeesu nɔn mu wǎhǔ 6a yi. A 6a cínáwa mu ló a nǐi yi á vaá zon 6a nǎnbùɛɛní yi. A 6a búenbúen yòó lùwa le búe wán á kùenkaa líí zon ho vǔ-beenǐ yi á húrún. Ba à yí lòn muaaseé ɲun síi.

14 A bǐa lá wee pa 6a lùwa vaá bǐa mu nɔn bǐa wi mí manawà yi, á bǐa mu nɔn bǐa wi ho lóhó yi. A 6a nùpua ló wà bueé loń bǐo wó.

15 Bǐo 6a bueé dǎn hen na ó o Yeesu wi yi, á 6a mɔn o nǐi na 6a minka cínáwa lá wi yi, ò o wó mí nǐ-tente á zǎ mí sǐa kará, á 6a zǎna.

16 A bǐa mu wó yǐo yi lá bǐo wó a nǐi na 6a cínáwa lá wi yi làa bǐo wó 6a nǎnbùɛɛní yi á fɛera nɔn bǐa ló ɓuaraka yi.

17 A 6a wee yanka a Yeesu le o sáberé ò o lén día mí.

18 Pǎahǔ na ó o Yeesu bǐnǐa wà yòó zo ho woohǔ yi, ó o nǐi na yú mítén 6a cínáwa nǐi yi yankaa wo le o día le mí bè làa wo.

19 O o Yeesu pá ò o bǐa nɔn wo yi: «Bǐnǐ va mǐn zǐi à vaa bǐo ũ màkǎrí na ó o Nùhǔso zǔrǐna, làa bǐo ó o wó nɔn foń búenbúen à na 6a nùpua yi.»

20 O o nǐi mu ɓɛn wǎa wà á tò hǎ Lórá Bǐo Pírú kǎhǔ yi ká a wee yényení bǐo búenbúen na ó o Yeesu wó nɔn wo yi. A bǐa búenbúen na ɲá mu á mu wó coon dàkhǐna.

*O Zayiruusi hǐnló là a hǎa búí wɛéró bǐo
(Matiye 9.18-26; Luki 8.40-56)*

21 Bǐn mɔn ó o Yeesu zon ho woohǔ, á yèrémáa khú ho vǔ-beenǐ mɔn, hen na ó o ló yi ɓuararàa. A 6a minka zǎamáa bueé kǐnǐa wo yi ká a wi mu ɲumu ɲii.

22 Hón p̄ahũ so yi à b̄n̄n 6a *zúifùwa kàránlò z̄i ya-dí búí na yèni 6a le Zayiruusi 6ueé d̄ñ. B̄io ó o 6ueé 6ó a Yeesu yi ó o líí búrá a tá,

23 á wee 6ón6óní a kà sii: «Ī h̄nló máa fen, ĩ wee fio fo, sáberé à ũ 6uee bè ũ níi o wán ò o lò fá.»

24 O o Yeesu w̄aa bò làa wo á 6a wà. A 6a minka n̄pua 6ura bò a yi.

25 H̄aa búí w̄i 6a t̄ahũ á wee mi mí s̄eero f̄eεε á d̄ñ h̄a l̄ulúio p̄irú n̄un à ho máa f̄i.‡

26 O lò bon làa s̄ob̄eε le t̄ini 6ànsowà níni yi, á níi b̄io 6úen6úen vó. Ká a màh̄á pá yí yú mít̄en. O v̄ám̄u yàá wíokaa wee dé wán.

27 O h̄aa mu h̄ia n̄á a Yeesu b̄io, lé b̄n̄n n̄on ó o 6ueé zon 6a z̄am̄aa yi, á n̄aana zoó 6o a Yeesu yi, á t̄úaa o dà-z̄in̄ii yi là a m̄ón.

28 O lá wee bío b̄io kà mí yi: «Hen ká ĩ dàrina t̄úaa o dà-z̄in̄ii yi, á ĩ wa.»

29 B̄io ó o 6èn yú zoó t̄úaa o dà-z̄in̄ii yi, ó o s̄eero d̄eεn̄ia d̄ñ, ó o z̄ūna mu mí s̄án̄ia yi le mí wan.

30 Mí lahó yi, ó o Yeesu z̄ūna le p̄ánká búí ló mí yi, ó o yèr̄em̄aa d̄ñ 6a z̄am̄aa yi ò o t̄uara: «Lée wée t̄úaa ĩ dà-z̄in̄ii yi?»

31 O o n̄i-ken̄inia bíá n̄on wo yi: «Fo yí m̄on b̄io 6a n̄pua 6urar̄aa foñ á wee n̄aa mín le? A ũ pá wee t̄ua le lée wée t̄úaa foñ.»

32 Ká a Yeesu w̄i ò o z̄ūn̄ ȳia wó mu, ó o wee loñ mí n̄is̄aa yi.

33 O o h̄aa z̄āna, ó o wee zà, lé b̄io ó o z̄ū b̄io wó a yi. O o wà 6ueé líí búrá a Yeesu tá, ò o f̄eεra b̄io mu wór̄aa 6úen6úen n̄on wo yi.

34 O o Yeesu bíá n̄on wo yi: «Wàn h̄nló, b̄io fo dó ũ s̄ii m̄i, lé b̄n̄n w̄eεra fo. W̄aa lén, vaa yí h̄eεrà. Fo

‡ 5:25 Mi loñ Levii n̄uw̄a v̄ūahũ 15.25-33

wan mu vóráa.»

³⁵ Bío ó o Yeesu wee bío kà sii à bǔn 6a tonkarowà búí ló a Zayiruusi zǐi jòn o mǎn á buéé wee bío làa wo: «Û hínló wǎa húrun. Fo tǐn pa à seé o nǐ-kàránlo le?»

³⁶ Ká a Yeesu màhǎ yí lońna lè 6a cǎn ò o bía nǎn o Zayiruusi yi: «Yí titika, dé ù sii mií.»

³⁷ O Yeesu yí tà le nùpue lèení mí ká mu yínǎo o Piere là a Zaaki lè mín za Zǎn.

³⁸ Bío ó o vaá dǎn o Zayiruusi mu zǐi, ó o Yeesu mǎn bío le lùe kánkáa dǐnnáa. Ba nùpua wee wá pǎnpǎnpǎn.

³⁹ O o Yeesu yòó zon le zǐi yi ò o bía nǎn 6a yi: «Lée webio te hǎn minka kánkáa so. Lée webio nǎn mi wee wáráa ká síi? O hínzo-za mu yí húrun, o lée yǎ na dǔma.»

⁴⁰ A 6a wee zùańka a yi. O o wǎa le 6a búenbúen lé, ò o fó a hínzo-za 6àn maá lè 6àn nu lè mí nǐ-kenínia nùwǎ tǐn á zonnáa hen na ó o hínzo-za wi yi.

⁴¹ O o líí fù a níi yi ò o bía: «Talita kumi.» (Bǔn kúará le «hínzo-za, le í bío mu na foń, lii híní»).

⁴² O o hínzo-za dèenía líí hínǎn wee varáka. O teró lúlúio yú píru jún. Bío 6a mǎn mu ká sii á 6a wó coon dàkhíina.

⁴³ Ká a Yeesu màhǎ henía mu nǎn 6a yi le 6a yí bío mu le nùpue jí. O o bǐnía bía le 6a na mu bío wo yi le o dí.

6

*Ho Nazaréete lóhósa yí tà a Yeesu bío
(Matiye 13.53-58; Luki 4.16-30)*

¹ Bũn mɔ́n ɔ́ ɔ́ Yeesu ló hɔ́n lahó so yi á wà van ho lóhó na ɔ́ ɔ́ dɔ́n yi. Ɔ́ ɔ́ nĩ-kenínia bô làa wó.

² Bĩo ho Sabaa dɔ́n ɔ́ ɔ́ zoó kàrána ɔ́a nùpua ɔ́a *zúífùwa kàránlò zii yi. Ba minka nùpua na ja a bíoní á wó coon dàkhíina. A ɔ́a wee bío: «Bĩo kà búenbúen ɔ́ ɔ́ yú wen? O bè-zúríminí lè mu yéréké bĩowa na ɔ́ ɔ́ wee wé ɔ́ ɔ́ yú wen?»

³ Yínɔ́n orén lé ɔ́ búen-khèero le? A bân nu yínɔ́n ɔ́ Mari le? O Zaaki là a Zozee là a Zude là a Simɔ́n, bán so yínɔ́n bân zàwa le? A bân hínni làa wen yi wi mìn wán hen le?» Lé bũn nɔ́n á ɔ́a yí tàráa ɔ́ Yeesu bío.

⁴ Ká a Yeesu màhá bíá nɔ́n ɔ́a yi: «Le *Dónbeení ni-cúa fɛero wé yí le kɔ́nbii lùà búenbúen yi. Ká bân kùrú lóhó mí bɛere nùpua, lè bân temínlowà lè bân zĩ-ɲúhũ nùpua bán máa wé kɔ́nbi ɔ́.»

⁵ O Yeesu yí wó yéréké bĩo bĩn, ká mu yínɔ́n ɔ́a vánvárowà nùwá yen na ɔ́ ɔ́ bô mí níní wán á wɛ́éra.

⁶ Bĩo ɔ́a yí dó mí sĩa wo yi á wó a coon.

*O Yeesu tonkaa mi nĩ-keninia lè ɔ́a nùwá ɲun ɲun
(Matiye 10.5-15; Luki 9.1-6)*

Bũn mɔ́n ɔ́ ɔ́ Yeesu tò há lórá na bãmakaa bĩn yi, á wee kàrán ɔ́a nùpua.

⁷ O von mí nĩ-kenínia píru ɲun á wee tonka lè ɔ́a nùwá ɲun ɲun. O nɔ́n ho dànló ɔ́a yi, à ɔ́a wé kíkánáa ɔ́a cínáwa yi,

⁸ á bíá bĩo kà nɔ́n ɔ́a yi: «Mi yí ɔ́ua dèe à láráa ho wɔ́hũ ká mu yínɔ́n le bũn-za mí dòn. Mi yí ɔ́ua bè-dínii, tàá puure. Mi yàá pá yí ɔ́ua wárí.

⁹ Mi zĩ há nakáa ká a búii yí ɔ́ua báká búii à séení hĩa ɔ́ ɔ́ zǎ.»

¹⁰ O o bɪnía bía: «Mi wé vaá zon lóhó lée lóhó yi, à le zii na mí làara yi lé bɪn à mi kɛɛní yi fúaa mi léró ho lóhó mu yi.

¹¹ Ká lóhó na sa wé pǎ le mi máa làa mí wán, tàá ká ɓa pǎ le mí máa jí mí cǎn, ká mi wee lé ho yi, à mi púaa mi zení khǔnkǔnǐ kúia bɪn.* A bɪn n̄ zééní làa bán le ɓa wó khon.»

¹² A ɓa bèn wà dénn̄ jii so wán, á vaá wee héɛ bue mu na ɓa nùpua yi le ɓa yèrémá mí yilera lè mí wára.

¹³ Ba cínáwa cèrèɛ ɓa wee ja lén bɪa ɓa wi yi, á mún wee khi ho jiló lè ɓa vánvárowà cèrèɛ, à wéɛ ɓa.

O Zān Batiisi búeró bio
(*Matiye 14.1-12; Luki 9.7-9*)

¹⁴ Bɪn n̄ wé ò o bée *Heroode† ja a Yeesu bio, lé bio ó o yèni ló há làa búenbúen yi. Ba nùpua búii wee bío le lé o Zān Batiisi á vèera, le lé bɪn n̄n ó o dà mu yéréké bio wee wéráa.

¹⁵ Ká ɓa búii bán bèn wee bío le mu lé o *Elii. Ba búii yáá bèn wee bío le mu lé le *Dónbeenǐ jii-cúa fɛerowà na yáania n̄i-kéní.

¹⁶ Bio ó o Heroode ja mu kà, ó o le éee! Le o Zān Batiisi na mínén n̄n le jii ɓa kúio júhǔ lé wón bɪnía vèera le.

¹⁷⁻²⁰ Bio kà lé bio mu wóráa: O Heroode háa fó mín za Filiipu‡ bán háa Herodiade yan. O o Zān bía n̄n wo yi: «Mìn za bán háa á fo yí ko à ù fé ya.» § Bio

* **6:11** Mi loɪ Matiye vǔahǔ 10.14 † **6:14** O Heroode na ɓa bía bio hen lé o Heroode Antipaasi. ‡ **6:17-20** O Filiipu na ɓa bía bio hen lé yǎ háa wi ho Oroomu lóhó yi. Wón wi mí dòn là a Filiipu na fára ho Sezaaree lóhó. O Heroode háa fó bán háa yan ká a yío wi lua. § **6:17-20** Mi loɪ Levii nùwǎ vǔahǔ (Lévitique) 18.16

ó o Herodiade ná mu ó o síi câ a Zân yi, á wi ò o cà a búeró yahó ká a màhá yí dàrna mu yí wó, lé bïo ó o Heroode mu fù wee hézón o Zân. O zũ le o lée nĩ-tente na bïo sã le Dónbeenĩ yi, ó o ɓɛntĩn fù pan o bïo. Hen ká a wee jí a bioní, ò o máa zũn bïo o ò wé sese, ò o nɔn pá wa a bioní jíló. Ká bũn pá yí hò bïo ó o nɔn le jii á ɓa wĩira a Zân mu can dó ho kàsó yi, á wéeraráa o Herodiade síi.

21 A nɔnzoñ na ó o Heroode mu teró wizonle bánbáa ɓueé dɔn yi, ó o Herodiade wáa bò bũn yi á wóráa bïo ó o lá wee leéka. Mu zoñ ó o Heroode wó ho sɔn-beenĩ ò o von mí béeñĩ nĩ-beera, á von ɓa dásiwá júnása lè ho Kalilee kɔhũ bá-zàwa.

22 Mu zoñ ó o Herodiade hĩnló á wà zon hen na ɓa wee dí ho sãnú yi, á zoó yon. O o bïo wéera a Heroode làa bïa ó o von sía. O o Heroode wáa bía nɔn o hĩnzoró yi: «Bïo fo le fo ò cà à ũ zéeni, á ï na mu foñ.»

23 Fúaa o hĩa báa á bía bïo kà: «Bïo ɓúenɓúen na á fo le fo o cà á ï ï na foñ, hàrĩ mu wé ï béeñĩ ɓàn sankà mànĩ, á ï pá à na mu foñ.»

24 O o hĩnzoró wáa wà lée tũara mín nu yi: «Lé mu yén á ï ko à ï bío le o *Heroode na miĩ coon?» A wón bía nɔn mí hĩnló yi: «Lén zo o bío le o Zân Batiisi jũhũ lé hĩa ò o na foñ.»

25 O o hĩnzoró dèenía yèrèmáa bánbáa zon o bée cɔn á zoó bía bïo kà nɔn wo yi: «O Zân Batiisi jũhũ lé hĩa à ũ wáa dé ho lenɓuen yi na miĩ.»

26 O o bée sãnia ɓúenɓúen yòò tò. Ká a màhá yí wi ò o pí bïa ó o von yahó bïo ó o bía bïo yi.

27 Mí lahó yi ó o dèenía tonkaa mí dásí nĩ-kéní, á nɔn le jii yi le o vaa kúii o Zân Batiisi jũhũ ɓua ɓuennáa. O o dásí nĩ wà van ho kàsó zĩ yi, á vaá

kúio o Zān Batiisi n̄hũ,

²⁸ á dó ho lenbuen yi á buée n̄n o h̄nzoró yi, á wón buan vaá n̄n mín nu yi.

²⁹ B̄io ó o Zān Batiisi n̄-kenínia ná mu, á ba buée lá a vaá n̄una.

*O Yeesu diinia ba minka z̄amáa
(Matiye 14.13-21; Luki 9.10-17; Zān 6.1-14)*

³⁰ Ba tonkarowà vaá b̄inia buara a Yeesu c̄n, á buée f̄era b̄io ba wó làa b̄io ba k̄arána búenb̄uen lè ba n̄pua á n̄n wo yi.

³¹ Ba n̄pua na wee buen ká ba b̄iní lén á boo dà, fúaa o Yeesu lè mi tonkarowà yí yú ho p̄ahũ máa díráa. Lé b̄in n̄n ó o b̄iaráa b̄io ká n̄n ba yi: «Mi buen le wa khèn lé à mi lée yí v̄ũn c̄inú.»

³² A barén mí dòn w̄aa zon ho woohũ á khèra ló van hen na á n̄pue mía yi.

³³ Ká n̄pua c̄èr̄èe màh̄á m̄n ba lénló, á z̄na ba. A ba lóka h̄a lórá búenb̄uen yi á b̄uninia dú a Yeesu lè mí tonkarowà yahó van ho lahó mu yi.

³⁴ B̄io ó o Yeesu zoó ló ho woohũ yi, ó o m̄n ba minka z̄amáa. A ba màkárí buan wo yi, lé b̄io ba bonmín lòn pia na paro mía. O o w̄aa k̄arána ba làa b̄io c̄èr̄èe.

³⁵ B̄io le wii wee tè, ó o Yeesu n̄-kenínia vá buée bó a yi á b̄ia n̄n wo yi: «Le wii tò, à hen na wa wi yi, á n̄pue mía yi.

³⁶ B̄io le ba n̄pua mu lén va h̄a manawà lè h̄a lórá na s̄arákaa hen, à vaa ya mu b̄io dí.»

³⁷ O o Yeesu b̄ia n̄n ba yi: «Minén miten na mu bè-d̄inii ba yi.» A ba b̄ia n̄n wo yi: «H̄arí wa vaa ya

wén-hāani* khíá-ɲun búurú ɓuee na ɓa yi, á hon pá máa yí ɓa.»

38 O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Mi vaa loŋ le lée búurú ɓio yɛn ká mi cǝn.» ɓio ɓa van ɓuara, á ɓa bía nɔn wo yi: «Lée búurú bi-zàwa ɓio hònú làa cezàwa bùaa ɲun.» 39 O o Yeesu wǝa nɔn le ɲii mí nǝ-kenínia yi le ɓa sanká ɓa nùpua le ɓa kɛɛní lè mi kuio le ɲí-sio wán.

40 A ɓa kará lè mí kuio. Ba ɓúí lé ho khímàni khímàni, ɓa ɓúí lé ho ɓúará-ɲun làa píru píru.

41 O o Yeesu wǝa fó ho búurú bi-zàwa ɓio hònú lè ɓa cezàwa bùaa ɲun ɓuan, ò o hóonía mí yahó ho wáayi á wee fio, ò o dó le Dónbeení bára-ká, ò o cèekaa ho nɔn mí nǝ-kenínia yi le ɓa sanká na ɓa nùpua yi. O mún sankaa ɓa cezàwa bùaa ɲun nɔn ɓa ɓúenɓúen yi.

42 Ba lè mi nǝ-kéní kéní yú dú á sù.

43 Ho búurú lè ɓa cezàwa na là ká á ɓa nǝ-kenínia khuiira, á mu sú há sàkiwá píru ɲun.

44 ɓia dú mu, á ɓa báawa mí dòn á yú ho muaaseé hònú.

*O Yeesu wee varáka ho vǝ-beení ɲumu wán
(Matiye 14.22-33; Zǝn 6.15-21)*

45 ɓún món ó o Yeesu dèɛnía kíkǝa mí nǝ-kenínia yi le ɓa zo ho woohǝ à dí mí yahó khí ho vǝ-beení món lè ho ɓetesayidaa lóhó cǝn, ká minén ñ na ho wǝhǝ ɓa zǝamǝa yi á ɓa à ɓoka.

46 ɓio ɓa saawaa mín yi vó, ó o vaá yòora le ɓúee ɓúí wán á wà yòó fio le Dónbeení yi.

---

* 6:37 Le wén-hǝnló dà-kéní wee yí o nùpue nǝ-kéní wizon-kùure sámú sǝání.

47 Ho tá á à bío le mí ì hĩ, à bũn ho woohũ na ó o ñi-kenínia zon á zoó wi ho vũ-beení s̄i yi. O o Yeesu mí dòn lée ð̄n le b̄onb̄oore yi.

48 O o m̄on ò o ñi-kenínia lò wee be le ho woohũ p̄aró, lé b̄io ho pinpiró wee s̄i ba yahó. Hã tá-t̄ia yi, ó o Yeesu wee varáka mu ñumu wán á mà ba, á wà vaá nikhĩ ba.

49 B̄io ba m̄on wo ò o wee varáka mu ñumu wán, á ba wee leéka le o lée ñi-h̄ónb̄óni. A ba wee w̄amaka.

50 Ba búenbúen á ȳia yí m̄on wo mía. A ba z̄nkaa dàkhíina. Ká a Yeesu ð̄enía bía làa ba: «Mi hení mi s̄ia, mu lé ínén, mi yí z̄n b̄io.»

51 O o ȳó zon ho woohũ yi làa ba, á ho pinpiró ð̄n. O o ñi-kenínia wó coon dàkhíina.

52 Ba yí z̄na mu yéréké b̄io na ó o wó le ho búurú b̄an kúará, lé b̄io ba tun mí yiwa.

53 Ba k̄aa ho vũ-beení khíi ð̄n ho lahó na ba le Zen̄zar̄ete k̄hũ, á ba can mí woohũ mu ñumu ñii.

54 B̄io ba zoó ló ho woohũ yi á ba ñupua na m̄on o Yeesu ð̄enía z̄na a,

55 á ba héera bía a b̄io. A ba ñupua wee lé lùà búenbúen yi à bua mí v̄ánv̄arowà ká ba wi mí ð̄amu s̄ia wán, à varáa o c̄n hen na ba wee jí le o wi yi.

56 Lùà búenbúen na ó o Yeesu wee va yi, hã ló-z̄awa le hã ló-beera le hã manawà, á ba ñupua wee bua mí v̄ánv̄arowà à varáa ho f̄emínló lara yi ká ba yanka a le o día le ba t̄iika a dà-z̄inii ñi-k̄aa yi. A b̄ia wee yí le t̄iia yi, b̄an búenbúen wee wa.

*O Yeesu lè 6a Farizíewa wee wàani
(Matiye 15.1-9)*

¹ Ba *Farizíewa lè ho *làndá bio zéenílowa nùwá yén búí na ló ho Zeruzaléemu yi, á 6ueé kúaa mín wán kíniá o Yeesu yi.

² Ba lońna mən ò o nĩ-kenínia búí wee dí à 6a yí sɛera mí níní á yí ceéraráa mítén làa bio ho làndá bòráa mu.

³ Mu bon, 6a Farizíewa lè 6a *zúífùwa búenbúen á wee bè ho làndá na á 6àn maáwà zéeniá nən 6a yi. Ba máa wé dí ká 6a yí sɛera mí níní sese.

⁴ Ká 6a vaá ló ho yàwá yi à 6a máa dí ká 6a yí sɛera mítén. *Làndáwá cèrèè na 6a yú mín maáwà cón á 6a wee bè yi: Hã juuníi sĩa, lè hã dũunà lè hã bánámáwá, bio na á hã ko à hã wé sɛeráa.

⁵ A 6a Farizíewa lè ho làndá bio zéenílowa wáa túara a Yeesu yi: «Lée webio nən á ù nĩ-kenínia yí máa bèráa ho kàránló na á wàn maáwà nən wén yi, á wee dí ká 6a níní yí sɛera làa bio ho làndá bòráa mu?»

⁶ O o Yeesu wáa bía nən 6a yi: «Nì-khàwa yén! O *Ezayii tũíá sĩ mí wán pãahũ na ó o fɛera le *Dónbeenĩ jì-cúa na kà mi dǎní yi. Bio kà lé bio ó o hĩa túara:

«Ba nùpua na kà wee 6ùaaní mi lè mí jinií,
ká 6a yiwa yi, á 6a khèra làa mi.

⁷ Le 6ùaaní na 6a wee na miĩ jùhũ mía.

Lé bio 6a nùpua làndáwá
lé hĩa 6a wee kàrán làa mín.»*

⁸ O o Yeesu binía bía: «Le Dónbeenĩ làndáwá á mi wee pí díá, ká mi bè 6a nùpua kàránló yi.»

* 7:7 Mí loń Ezayii vùahũ 9.13

9 O o pá bíníá bía: «Bìo mi pá le Dónbeení làndáwá à mi bò mín kùrú làndáwá yi lée bïo na se mi cón sá!

10 Mu bon. O *Mɔ̀yiize bía: «Kò̀nbi mìn maá lè mìn nu.»† Mu mún bía: «Yia bía khon mín maá tàá mìn nu dǎnì yi, wón ko làa búeró.»‡

11 Ká minén bán wee kàrán ɓa nùpua le ká nùpue bía nɔ̀n mín maá yi tàá mìn nu yi le mí níi bïo na mí lá ko à mí séení làa wo lée Koroban. (Bún kúará le hãmu na bïo sã le Dónbeení yi.)

12 Se mi nɔ̀n le níi wo yi ò o yí séení mín maá tàá mìn nu.

13 Ká mi wee wé kà síi se lé le Dónbeení bioní ɓàn báhéé á mi wee lén le wán lè mi kùrú làndáwá na mi wee zéení làa mín. Bún ɓàn síiwà cèrèé á mi wee wé.»

*Mu bïo na wee tíi o nùpue
(Matiye 15.10-20)*

14 Bún món ó o Yeesu von ɓa zãamáa á bía nɔ̀n yi: «Mí búenbúen jí bïo kà à zūn kúará:

15 Bïo ó o nùpue wee dí, bún dèe woon yí máa tíí wo. Bïo wee lé o síi yi, bún lé bïo wee wé tíí wo.

16 [Yia wee jí bïo à wón jí bïo bía sese.]»

17 Bïo ó o Yeesu wà díá ɓa zãamáa ó o vaá zon le zii yi, ó o nǐ-kenínia zoó wee tùa wo yi lè le wãhiire mu ɓàn kúará.

18 O o bía nɔ̀n ɓa yi: «Minén mún yí zū mu bïowa mu yara le? Mí yí zū le bïo ó o nùpue wee dí dèe woon yí máa tíí wo le?»

† 7:10 Mí loń Léró (Exode) vūahú 20.12; Làndá zéeníló (Deutéronome) vūahú 5.16   ‡ 7:10 Mí loń Léró (Exode) vūahú 21.17; Levii nùwá (Lévitique) vūahú 20.9

19 Mu yí máa zo a s̄i yi, ká mu wee zo a píohó yi ò o b̄iní lée ní kúia.» O Yeesu wee zéení làa h̄n b̄ioní so le ho d̄inlò búenb̄uen dà wee dí. §

20 O pá b̄inía bía: «Bìo wee lé o n̄upue s̄i yi lé b̄io wee tíí wo.

21 Lé b̄io ó o n̄upue s̄i lé b̄in á h̄a yile-kora wee lé yi à dé o ho h̄á-fénló lè ho bá-fénló lè mí s̄íwà yi, lè ho k̄n̄lò lè le n̄i-b̄úee yi.

22 H̄a wee na ò o wé o bá-fé tàà o h̄á-fé, à s̄i wé vá ba n̄upua b̄iowa yi, à wé o n̄i-s̄umúí, à wé khà ba n̄upua v̄iní. O yú b̄io na ò o wé. Le yandee wee keń wo yi. O wé yáa ba n̄upua yèni, à wé b̄uaaní mítén, à wé o b̄ónbú.

23 B̄un b̄iowa so búenb̄uen wee lé o n̄upue s̄i yi. B̄un lé b̄io wee tíí wo.»

*O s̄i veere h̄a na tà a Yeesu yi b̄io
(Matiye 15.21-28)*

24 B̄un m̄ón ó o Yeesu ló dén l̄ùe so yi á wà van ho k̄h̄ú na s̄uaráa yi lè ho Tiire lóhó. O vaá zon le z̄i b̄uí yi, á yí wi à ba z̄ún o b̄io. Ká a màh̄á yí sà mítén yí yú.

25 H̄aa b̄uí na h̄inlò ó o c̄iná wi yi á j̄á a s̄á. O o d̄ènia wà buara a c̄ón á b̄ueé líí b̄urá a tá,

26 ò o flora a Yeesu le o ja a c̄iná lén mí h̄inlò yi. O h̄aa mu yín̄n̄ z̄úifù, o ló ho Siiro-Fenisii k̄h̄ú yi.

27 O o Yeesu bía làa wo: «Día le ba háyúwá dí vé. Mu yí se à ba lá ba háyónzàwa d̄inlò yénní kúia na ba booní yi.»

28 O o h̄aa bía n̄on wo yi: «Núh̄úso, mu bon. Eé ká ba booní j̄n̄ m̄ún pá wee wé s̄eka ho d̄inlò na ba háyónzàwa wee dí ká ho ò k̄enka.»

29 O o Yeesu wáa bía nɔn wo yi: «Ũ bionĩ na á ũ bía kà bïo yi, á ĩ nɔn o cíná léra ũ hĩnló yi wó. Wáa hĩnĩ lén va ũ zĩ.»

30 O o hãa bèn bĩnía wà van mí zĩ, á vaá yú mí hĩnló ò o dũma le dāmu dèe wán, ò o cíná ló a yi.

O Yeesu wéera a beke búi

31 Bũn mɔn ó o Yeesu ló ho kǎhũ na á ho Tiire lóhó wi yi, á ló ho Sidɔn lóhó yi, á kǎa hã Lórá Bïo Pírú kǎhũ yi bĩnía buararáa lè ho Kalilee vũ-beenĩ cɔn.

32 A 6a bò là a nĩ búi buararáa o cɔn ò o lé o beke, á bionĩ mún yí máa jí. Ba fïora a Yeesu le o bè mí níní o wán.

33 O o Yeesu wáa fó arén mí dòn wàráa á khèra lè 6a zāamāa, ò o kúaa mí nín-kízàwa o jikɔnna yi. Bũn mɔn ó o bò mí jinsānĩ o nĩ dɛnle wán,

34 ò o hoonía mí yahó ho wáayi á wee fio, ò o vũuna sùe ò o bía nɔn o nĩ yi: «Efata.» (Mu kúará le «hén»).

35 Mí lahó yi ó o nĩ jikɔnna dèenía wee jí mu bïo, á dɛnle fá, á wee bío sese.

36 O o Yeesu henía mu nɔn bĩa wi bĩn búenbúen yi le 6a yí bío bïo wó kà à na nùpue yi. Ká bïo ó o hò 6a kà síi, á 6a wáa wíokaa wee yényení mu.

37 Ba nùpua wó coon mu bïo yi dàkhĩna. Ba wee bío: «Bïo ó o wee wé búenbúen bèn tĩn se. Hàrí 6a bekewà jikɔnna wee jí mu bïo. A bĩa bionĩ lá yí máa jí wee bío sese.»

8

*O Yeesu bĩnía dĩnía 6a minka zāamāa
(Matiye 15.32-39)*

1 Hón p̄ahũ so yi á 6a minka z̄amáa t̄n wà 6ueé kúaa m̄n wán. B̄io á b̄io 6a à dí m̄ia, ó o Yeesu von mí n̄i-ken̄inia á b̄ia b̄io kà n̄n yi:

2 «Ba n̄pua na kà màkárí 6uan m̄i. B̄io kà lé 6a wizooní t̄n ká 6a wi làa mi, á 6a bè-d̄inii w̄aa vó.

3 Ká í día 6a kà síi 6a wà, á 6a wé è lé è l̄uorá ho w̄shũ wán lé le h̄ini. Lé b̄io 6a c̄èrè léenia nà yi.»

4 Ó o n̄i-ken̄inia b̄ia n̄n wo yi: «Wa à yí mu bè-d̄inii wen le dùure na kà yi á à na bán minka z̄amáa so yi?»

5 Ó o Yeesu t̄ara 6a yi: «Lée búurú b̄io ȳen wi mi c̄n?» A 6a b̄ia n̄n wo yi: «Lée búurú b̄io h̄enun.»

6 Ó o b̄ia n̄n 6a z̄amáa yi le 6a lii k̄eni. Ó o fó ho búurú b̄io h̄enun, ò o dó le Dónbeen̄i b̄arákà, ò o c̄èkaa ho n̄n mí n̄i-ken̄inia yi le 6a sankaa na 6a z̄amáa yi, á 6a sankaa ho n̄n 6a yi.

7 Cezàwa bùaa ȳen 6úí mún lá ká 6a c̄n. Ó o Yeesu dó le Dónbeen̄i b̄arákà 6a cezàwa mu b̄io yi, ò o le 6a n̄i-ken̄inia mún sankaa bán na 6a yi.

8 Ba 6úen6úen dú sù, ó o n̄i-ken̄inia khuiira b̄io ká, á mu sú h̄a s̄akíwá b̄io h̄enun.

9 Ba báawa na k̄era b̄in á à yí muaaseé náa síi. B̄in m̄n ó o Yeesu n̄n ho w̄shũ 6a yi le 6a 6oka.

10 Ó o yòó zon ho woohũ b̄in wán lè mí n̄i-ken̄inia á n̄n ho Dalamanuta k̄shũ.

Ba Fariz̄ewa le o Yeesu wé yéréké b̄io 6úí à mí mi (Matiye 16.1-4)

11 A 6a *Fariz̄ewa 6uara 6ueé wee w̄aní là a Yeesu. Ba wi 6a kh̄aa o j̄ii yi, á 6a le o wé mu yéréké b̄io 6úí na wee z̄ení le o dànló ló le Dónbeen̄i c̄n.

12 O o Yeesu yòò vūuna sùεε ò o bía: «Lée webio nɔn á ho zuia nùpua wee càráa mu yéréké bïo? Le ï mí ho túiá na mia: Yéréké bïo dèε woon máa zéení làa mia.»

13 O Yeesu wà díá ɓa, á bíníá yòò zon ho woohú lè mí nǐ-kenínia á nɔn lè ho vū-beení món.

*Ba Farizíewa là a Heroode bïo
(Matiye 16.5-12)*

14 O Yeesu nǐ-kenínia nɔnsāa á yí ɓuan mu bè-dínii. Búurú bi-za dà-kéní mí dòn lé hĩa wi ɓa cǔn ho woohú yi.

15 O o Yeesu wāa bía bïo kà henía nɔn ɓa yi: «Mi fání mí yïo, à pa miten bïo ɓa *Farizíewa là a *Heroode bïo yi. Ba bïo ɓonmín lè le ja-fini.»

16 O o nǐ-kenínia wee bío mín yi: «O wee bío kà síi lé bïo wa yí ɓuan ho búurú.»

17 O o Yeesu zūna bïo ɓa wee bío, ó o tùara ɓa yi: «Lée webio nɔn mi wee bíorāa le lé bïo mi yí ɓuan ho búurú? Mi pá ñin yí máa jí mu bïo à zūn mu kúará le? Mi tun mi yiwa le?»

18 Mi lée muuivà lée, tàá mi yí máa jí bïo. Mi so yí máa leéka mi yiwa bïo kà wán le:

19 Bïo á ï cèekaa ho búurú bïo hònú nɔn ɓa báawa muaaseé hònú yi, á bïo dú ká na mi khiira wàráa sú sàkíwá bïo yen?» A ɓa bía: «Lée sàkíwá píru nɔn.»

20 O o bíníá tùara ɓa yi: «Á bïo á ï cèekaa ho búurú bïo hɛnɔn á nɔn ɓa báawa muaaseé náa yi, á bïo dú ká na mi khiira wàráa á sú sàkíwá bïo yen?» A ɓa bía: «Lée sàkíwá bïo hɛnɔn.»

21 O o Yeesu wāa bía nɔn ɓa yi: «Ó, o! A hàrí lòn zuia à mi pá yí zū mu bïo yara le?»

O Yeesu wó ó o muuivà wee mi

22 Bún món á 6a wà vaá dǎn ho Betesayidaa lóhó. A 6a búí 6uan o muii 6uararáa o Yeesu cǎn à 6a fióra a le o túii wo yi.

23 Ó o Yeesu tò a muii mu níi yi á lóráa ho donkiahú, á lée bò mí jinsǎní o yǐo wán, ò o bò mí níni o wán ò o tùara a yi: «Fo wee mi bío búí le?»

24 Ó o muii yòó lońna ò o bía: «Í wee mi 6a nùpua. Ba wee varáka, ká 6a màhá ka lòn vńsía.»

25 Ó o Yeesu pá bńńa bò mí níni o yǐo wán, ó o lońna sese á mǎn mu bío wéréwéré. O wan á wee mi mu bío búenbúen wǎen.

26 Ó o Yeesu wáa le o lén va mí zńi, ká a yí lii zo lóhó yi.

O Piere bía le o Yeesu lé yía le Dónbeenĩ mǎn léra (Matiye 16.13-20; Luki 9.18-21)

27 Bún món ó o Yeesu lè mí nń-kenńnia wà jǎn lè há lórá na sùaráa yi là a Filiipu ló-fáránii cǎn, hńa 6a le Sezaaree. Bío 6a lá ho wǎhú wà, ó o Yeesu tùara 6a yi: «Lée webio 6a nùpua wee bío í dǎní yi?»

28 A 6a bía: «Ba búí le fo lé o Zǎn Batiisi. Ba búí le fo lé o *Elii. Ba búí bán 6èn le fo lé *Dónbeenĩ jń-cúa fǎerowà búí na yáanńa nń-kéní.»

29 Ó o bńńa tùara: «Ká minén bán 6èn le í lée wée?» Ó o Piere bía nǎn wo yi: «Ũńen lé yía le Dónbeenĩ mǎn léra.»

30 Ó o Yeesu wáa henńa mu nǎn 6a yi le 6a yí bío mu na nùpue yi.

O Yeesu wee bío mí húmú lè mí vèeró bío (Matiye 16.21-28; Luki 9.22-27)

31 Bún món ó o Yeesu wee kǎrán mí nń-kenńnia ká a bío: «O *Nùpue Za ko ò o lò be làa sòobéé. Ba *ńń-kńa, lè le *Dónbeenĩ yankarowà júnása, lè ho

*lándá bïo zéenílowa á à pí a bïo. Ba nùpua à búe o ká hã wizooní tïn zoñ o ò vèe.»

³² O hĩa wee bïo mu na 6a yi wéréwéré. O o Piere wãa fó a á 6a vá ló, á léee wee bïo làa wo.

³³ Ká a Yeesu màhá yèrèmaa khíi lořna mí nĩ-kenínia yi ò o nãmakaa o Piere yi kã síi: «Va lé í nĩsãní lè ũ *Satãni bioní. Ŭ yilera yínãñ Dónbeenĩ yilera. Hã lé 6a nùpua yilera.»

³⁴ Bũn mǎn ó o Yeesu von 6a zãamãa lè mí nĩ-kenínia á bía nǎn yi: «Yia wi ò o bè miĩ, à 6ãnsò khíi mí kùrú sli bïo wéro yi, ká a wé lá mí *kùrùwá pí* à bèráa miĩ.

³⁵ O nùpue na wi ò o kãní mí mukãní wón á à vĩiní le. Ká yia màhá tà le mí ì vĩiní le ínén lè le Dónbeenĩ bín-tente bïo yi, wón á à kãní le.

³⁶ O nùpue lá yú ho ðĩmĩná bïo búenbúen ò o khon le mukãní binbirĩ yi, se lé ho cǔnú yén á 6ãnsò yú?

³⁷ Léee webio ó o nùpue dà à kãní lè mí mánákã?

³⁸ Yia wee nĩyi ínén lè í bioní bïo yi ho zuia nùpua tĩahũ, bĩa wee bĩnĩ le Dónbeenĩ mǎn à wé mu bè-kora, ó o Nùpue Za 6èn mún khíi nĩyi 6ãnsò bïo yi ká a khíi bĩnĩa 6uara mín Maá Dónbeenĩ cùkú beenĩ yi lè le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà.»

9

¹ O Yeesu pá bĩnĩa bía nǎn 6a yi: «Le í mĩ ho tũiá na mia: Ba nùwã yen búii wi hen á maa hí ká 6a yí mǎn le *Dónbeenĩ béeñĩ láró lè ho pánkã.»

*O Yeesu minĩkaa le 6úee wán
(Matiye 17.1-13; Luki 9.28-36)*

* **8:34** Mi loń Matiye vũahũ 10.38

² Wizoóní bïo hèzín bűn món, ó o Yeesu fó a Piere là a Zaaki là a Zăn á yòoraráa le búee búii na dñn wán á 6a yòó wi bín mí dòn. O o Yeesu dñndñ miníkaa 6a yahó,

³ á sî-zînia wee juiika kũiakũiá, á ka pũiapũia. Hã cemü bän sîi a nùpue na dà à ceé làa sîa ho ðimíjá yi wón mía.

⁴ Yïo 6ueé tí, ò o *Elii là a *Moyiize* dñndñ ló 6ueé wee bíó là a Yeesu.†

⁵ O o Piere wãa bía nòn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, mu wó se á wa wi hen. Wa à tá hã bükú zàwa bío tñn: Ünén dà-kéní, o Moyiize dà-kéní, o Elii dà-kéní.»

⁶ O yí zũ bío o ò bíó lé bío 6a ninzàwa là arén mí bæere á zãna dàkhíina.

⁷ A le dùndúure búii yòó ló líi pon 6a yi á mu tãmu búii sã wee jí le dùndúure mu yi: «Yia kà lé í Za na á í bò í tàká wán, mi wé jí a cñn.»

⁸ Mí lahó yi á 6a ñi-kenínia loñkaa mí ñisãa yi, à 6a màhã yí mòn ñi-veere ká yínón o Yeesu mí dòn.

⁹ Bïo 6a ló le búee wán wee lii, ó o Yeesu bía nòn 6a yi: «Bïo mi mòn kà á mi yí bíó le nùpua jí, ká mu yínón o *Nùpue Za húmú là a vèeró mónðén.»

¹⁰ A 6a tà bío ó o bía yi ká 6a màhã wee tùaka mín yi: «Ho vèeró mu húmú mónðén bän kúará lé mu yén?»

¹¹ A 6a tùara a Yeesu yi: «Lée webio nòn á ho *làndá bío zéenílowa le o Elii ko ò o 6uen ho yahó?»‡

---

* **9:4** Mí loñ Luki vüahú 9.31 † **9:4** O Elii là a Moyiize lé le Dónbeení nùpua na yánkaa wee fεε le jí-cúa na le ñipomu yi. Ba húrun míana. ‡ **9:11** Mí loñ Malasii vüahú 3.23

12 O o bía nɔn ɔa yi: «Mu bon. O Elii ko ò o ɔuen ho yahó à ɔuee kúee mu bɔowa mí lara yi. Eε ká lee webio ɔ̀en mún nɔn á mu túararáa le Dónbeenĩ biónĩ vūahũ yi le o Nùpue Za lò ò be làa sòobéε, á ɔa mún máa mĩ a máa dé dèε yi.

13 Awa, á le ĩ bío mu na mia: O *Elii mu ɔuara ho yahó, á ɔa nùpua wó a làa bío ɔa sía vá yi làa bío mu túararáa le Dónbeenĩ biónĩ vūahũ yi o dǎní yi.Š»

*O Yeesu wééra a háyónza búí
(Matiye 17.14-20; Luki 9.37-43a)*

14 Bío ɔa ɔueé dɔn ɔa nĩ-kenínia na ká, á ɔa ɔueé yú à ɔa zǎamáa kɔnía ɔa yi, á ho *làndá bío zéenilowa búí dɔn wee wǎaní làa ba.

15 Ba nùpua miinĩ là a Yeesu á mu vɔnĩkaa ɔa. A ɔa ɔùunia wà ɔueé tènĩ a yi.

16 O o Yeesu tùara mí nĩ-kenínia yi: «Lée webio mi wee wǎaní wán làa ba?»

17 O o búí ló ɔa zǎamáa yi á bía nɔn wo yi: «Nì-kàránlo, ĩ lá guan ĩ za ɔuararáa ũ cɔn, cɔná búí wi o yi á wee beé o lò. O wee hè o ò o máa bío yí.

18 Lùe lée lùe ká a bío mu hɔnɔn o wán, ò o cɔná mu fé o dé ho tá yi, ò o ɔinsǎ-khùankhúa wé lé, à wé là mí ɔia, à pà día. A ĩ flora ũ nĩ-kenínia le ɔa ɔa a cɔná mu lén wo yi, ká ɔa màhá yí dǎnína mu.»

19 O o Yeesu bía nɔn ɔa yi: «Mi zuia nùpua ɔ̀entɔn yí dó mí sía le Dónbeenĩ yi bío bon. ĩ màhá wǎa à ɔnĩ ĩ yi mi bío yi, á wé è kàrán mia vaá dǎ ho pǎahũ yén coon? Mĩ ɔua a háyónza mu ɔuennáa.»

20 A ɔa guan wo ɔuararáa. O cɔná miinĩ là a Yeesu ó o zèkéra a háyónza lè mí pánká. A wón líi

---

Š 9:13 O Elii na ó o Yeesu le o ɔuara ho yahó lé o Zǎn Batiisi ó o bía bío.

lùwá ho tá yi, á wee birónka, á jinsã-khùankhúa wee lé.

²¹ O o Yeesu tùara a háyónza bàn maá yi: «Mu wee wé o yi míana léé tàá lé lònǎo?» A bàn maá bía: «Lé o kúnkúzàmu pãahũ á mu búakáa yi.

²² Põnna cèrèè yi ó o cíná mu wé lá a à dé ho dõhũ yi tàá mu òumu yi le mí ì búé. Ká fo dà à wé bǎo búí, à ù màkárí wèn à ù séení wèn.»

²³ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Fo bía le ká í dà mu. Yia dó mí sǐi miĩ á bǎo búenbúen dà wee wé cǎn.»

²⁴ Mí lahó yi ó o háyónza bàn maá dèenía zoó wãamaa: «Í dó í sǐi foñ ká ù màhã séení mi à ì yí titika.»

²⁵ O o Yeesu mòn à ba zãamãa bũunia wà buée búé ba yi, ó o wee zá là a cíná ká sǐi: «Õnén cíná na wee wé ò o nùpue máa bío yí, à mún máa jí mu bǎo, le í bío mu na foñ, lé o háyónza mu yi, à yí bǐní yí zo a yi hùú.»

²⁶ O o cíná wee wãama, ò o zèkéra a háyónza le mí pánká ò o ló. O o háyónza díá lòn nùpue na húrun. Fúaa bǐa wi bǐn cèrèè wee bío le o húrun.

²⁷ Ká a Yeesu màhã líí fù a níi yi á hoonía làa wo ó o yòó ñin.

²⁸ Bǐo ó o Yeesu wà van le zǐi yi á le mí nǐ-kenínia mí dòn páania wi, á ba tùara a yi: «Lée webio nòn á warén yí dàina yí ònnáa o cíná mu?»

²⁹ O o Yeesu bía nòn ba yi: «Ho fioró mí dòn lé hǐa dà à òa a cíná na ká bàn síi á à lén.»

O Yeesu wiokaa wee bio mí húmú le mí vèeró bǐo (Matiye 17.22-23; Luki 9.43-45)

³⁰ Bũn món ó o Yeesu le mí nǐ-kenínia ló dén lùe so yi á káa ho Kalilee kãhũ wà. O Yeesu yí wi à ba nùpua zũn o ñání,

³¹ lé bïo ó o wee kàrán mí nǐ-kenínia. O wee bío na ɓa yi: «O *Nùpue Za á ɓa à dé ɓa nùpua níní yi á ɓa à búe. O o húmú mǎn wízoní tǐn ká a vèe.»

³² Ká a nǐ-kenínia màhǎ yí zūna a bióní mu kúará. A ɓa mún zǎna, á yí wi ɓa tùa wo yi lè mu jùhú.

Lée wée po ɓia ká?

(Matiye 18.1-5; Luki 9.46-48)

³³ Bún mǎn ó o Yeesu lè mí nǐ-kenínia wà vaá dǎn ho *Kapereyuumu lóhó. Bío á ɓa wà van le zǐi yi ó o tùara ɓa yi: «Lée webio mi lá wee wǎaní wán ho wǎhú wán?»

³⁴ A ɓa wó tété, lé bïo ɓa lá wee wǎaní, á wi ɓa zǔn yǎ po ɓarén na ká.

³⁵ O o Yeesu wǎa líi kará ò o von ɓa mí píru jún á bía nǎn yi: «Hen ká yǎ wi ò o keɓi ɓia ká jùhú wán, à ɓànsó liíní mítén ɓa búenbúen yahó, à wé ɓa búenbúen ton-sá.»

³⁶ O o fó a háyónza búí ɓueé dǐnía ɓa yahó, á líi lá a yòó ɓuan ò o bía:

³⁷ «Nùpue lée nùpue na ɓuan o háyónza na kà ɓàn sii sese ínén bïo yi, se le ínén í ɓeere á ɓànsó ɓuan sese. A yǎ ɓuan mi sese, se mu yínǎn ínén á ɓànsó ɓuan sese, mu lé yǎ tonkaa mi ó o ɓuan sese.»

Yǎ yí máa fi làa wɛn se wón làa wɛn lée dà-kéni

(Luki 9.49-50)

³⁸ O o Zǎn bía nǎn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, wa mǎn o nǐi búí ò o wee ja ɓa cǐnáwa lè ũ yèni, á wa lá wi à wa hè o, lé bïo ó o mǐa wa kuure yi.»

³⁹ Ká a Yeesu màhǎ bía nǎn ɓa yi: «Mí yí hè o, lé bïo á Nùpue na wó yéréké bïo lè í yèni á yí dà máa bío bín-kohó í dǎnǐ yi mí lahó yi.

40 Yia yí máa fi làa wɛn se wón làa wɛn lée dà-kéní.

41 Le í mǐ ho tǔiá na mia: Yia nɔn mu ɲumu kóo-cúe mia lé bǐo mi bǐo sǎ yia le Dónbeenǐ mɔn léra yi, wón ɓànsò á à yí mu cǔnú máa khí.

*Mi pa miten bǐo mu bè-kohó wéró yi
(Matiye 18.6-9; Luki 17.1-2)*

42 «Ba háyúwá na dó mí sǎa mǐi á yia khà dó mu bè-kohó wéró yi, wón ɓànsò á ɓa lá can le hue-beenǐ fonle yi á lèera dó ho muhǔ yi, bǔn pá à wé sǎaaní le lònbee na à yí o.

43 Ká mu lé ũ nii wee dé fo mu bè-kora wéró yi, à ũ kúii le día. Fo yú le mukǎni binbirí na máa vé lè ũ nii dà-kéní bǔn sǎaaní bǐo ɓa à dé fo le Dofiní dǎhǔ na máa hí lùe yi lè ũ níni bǐo ɲun.

44 [«Ba sǔnɓowa na wee là hǎ sǎnía wi bǐn, ɓa yí máa hí. A ho dǎhǔ mún yí máa hí bǐn hùúu.»]

45 Ká mu lé ũ zeñ wee dé fo mu bè-kora wéró yi, à ũ kúii le día. Fo yú le mukǎni binbirí na máa vé lè ũ zeñ kéní bǔn sǎaaní bǐo ɓa à dé fo le Dofiní dǎhǔ na máa hí lùe yi lè ũ zení mí bǐo ɲun.

46 [«Ba sǔnɓowa na wee là hǎ sǎnía wi bǐn, ɓa yí máa hí, á ho dǎhǔ mún yí máa hí bǐn hùúu.»]

47 Ká mu mún lé ũ yère wee dé fo mu bè-kora wéró yi, à ũ còkon le lén día. Fo yú le *Dónbeenǐ béenǐ lè ũ yèn-kéní bǔn sǎaaní bǐo ɓa à dé fo le Dofiní dǎhǔ na máa hí lùe yi lè ũ yío mí bǐo ɲun.

48 «Ba sǔnɓowa na wee là hǎ sǎnía wi bǐn, ɓa yí máa hí. A ho dǎhǔ mún yí máa hí bǐn hùúu.»*

49 «Nùpue lée nùpue á le Dónbeenǐ khíi khén kúará lè le lònbee na ka lòn dǎhǔ bǐo, á à ceéráa

* 9:48 Mi loñ Ezayii vùahǔ 6.24

wo, làa bïo 6a hĩa wee wé kúeeráa mu yámú mu hãmu wán à ceeráa mu bïo sí.†

⁵⁰ Mu yámú yoo. Εε κά mu yámú yonyoró hĩa ló mu yi, á 6a à wé kaka á mu ù bíní ì zoráa? Minén mi bæere keń lòn yámú na yonyoró wi. Mi keń mín wán làa héerà.»

10

*Bïo ó o Yeesu bía mu yaamu fáaró dǎní yi
(Matiye 19.1-12; Luki 16.18)*

¹ Bǎn mǎn ó o Yeesu ló bǎn á wà van ho *Zudee kǎhǎ, á khú ho Zurudēn muhǎ mǎn. A 6a zǎamáa tǎn kúaaka mín wán hen na ó o wi yi. Ó o wee kàrán 6a làa bïo ó o lá wee wé wéráa mu.

² A 6a *Farizǎewa nùwǎ yēn búí vá 6ueé 6ó a yi. Ba wi à 6a yí o níí 6ua yi, á 6a tùara a yi: «Wa làndá wee na níí báa yi ò o ɲa mín hǎa le?»

³ Ó o Yeesu mún tùara 6a yi: «Lé mu yén ó o *Mǎyiize làndá henía nǎn mia mu dǎní yi?»

⁴ Á 6a bía: «O Mǎyiize nǎn le níí le ká báa wi ò o día mín hǎa ò o lén, ò o wé mu yaamu fáaró vǎahǎ vé à bè yi díaráa wo.»*

⁵ Ó o Yeesu wǎa bía nǎn 6a yi: «O Mǎyiize mà bǎn lé bïo mi yí máa ɲí dèε.

⁶ Bǎn mía á mu ɲúhǎ búεenii ká mu lá yí ka kà. Mu bïo 6úen6úen lénló pǎahǎ, á le Dónbeení «léra a báa, á léra a hǎa.»†

⁷ «Bǎn bïo yi ó o báa á à día mín maá lè mín nu ká à léé lè mín hǎa,

---

† **9:49** Mi lorí Levii nùwǎ vǎahǎ (Lévitique) 2.13   * **10:4** Mi lorí Làndá zééníló vǎahǎ (Deutéronome) 24.1, 3   † **10:6** Mi lorí Bio ɲúhǎ búεenii vǎahǎ (Genèse) 1.27; 5.2

⁸ á 6a mí nùwā ɲun á à wé sǎnía dà-kéní.‡ Ba wǎa yínǎn nùwā ɲun, 6a léé nǐ-kéní.

⁹ Bǐo le Dónbeenǐ cɛ́era mín yi à nùpue yí fáa.»

¹⁰ A bǐo ó o Yeesu lè mí nǐ-kenínia hǐa zon le zǐi yi, á 6a wíokaa tùara a yi mu bǐo mu dǎní yi.

¹¹ O o bía nǎn 6a yi: «Báa na día mín hǎa ò o kǔn fó hǎ-veere yan, se wón léé hǎ-fé 6àn nín-yání hǎa cǎn.

¹² Mu léé dà-kéní là a hǎa na día mín báa ò o wà vaá yan bá-veere. Wón mún léé bá-fé.»

*O Yeesu wee fan 6a háyúwá bǐo yi
(Matiye 19.13-15; Luki 18.15-17)*

¹³ Ba nùpua 6úi 6uan mí háyúwá 6uararáa o Yeesu cǎn le o bè mí níní 6a wán. O o nǐ-kenínia wee zá làa ba.

¹⁴ Ká bǐo ó o Yeesu mǎn mu, ó o síi cǎ ó o bía nǎn mí nǐ-kenínia yi: «Mi wé día le 6a háyúwá 6uen í cǎn. Mi yí hè 6a. Mu bon, bǐa ka lè 6a háyúwá na ká bǐo síi, lé bán á à keń le Dónbeenǐ bá-zàmu yi.

¹⁵ Le í mǐ ho tǔiá na mia: Yǐa yí tà le *Dónbeenǐ béenǐ bǐo là a háyónza bǐo síi á 6ànso yí dà máa zo le yi hùúu.»

¹⁶ Bǔn mǎn ó o wee láka 6a 6ua ò o bò mí níní 6a nǐ-kéní kéní wán ò o fara le le Dónbeenǐ wé mu bè-tentewà làa ba.

*Ho nǎfǎrǎ 6ànso lè le Dónbeenǐ béenǐ bǐo
(Matiye 19.16-30; Luki 18.18-30)*

¹⁷ Bǐo ó o Yeesu wee lá ho wǎhǔ á à lén, à bǔn ò o nǐi 6úi lùwá mà a, á 6ueé líf fǎrá mí nǎnkóɲúná wán o yahó ò o tùara a yi: «Nì-kàránlo tente, léé

‡ **10:8** Mi lorí Bǐo ɲúhǔ 6úeeníi vǔahǔ (Genèse) 2.24

webio á ĩ ko á ĩ wé à yíráa le mukāñi binbirĩ na máa vé?»

¹⁸ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Lée webio nɔn fo wee veráa mi làa ñi-tente? Ñi-tente mía ká mu yínɔñ le Dónbeenĩ mí dòn.

¹⁹ Fo zũ le Dónbeenĩ làndáwá na kà: Yí búe nùpue, yí wé há-fénló tàá bá-fénló, yí ɲuaa bïo, yí fi sabéré nùpue ɲii, yí khà nùpue à fé bïo, kònbi mĩn maá lè mĩn nu.» §

²⁰ O o ñii bía: «Nì-kàránlo, bũn búenbúen á ĩ bò yi hàrí ĩ yàrónzàmu pãahũ.»

²¹ O o Yeesu loĩna a yi, á wara a. O o bía nɔn wo yi: «Bìo dà-kéní ká á fo yí wó. Lén vaa yèé bïo wi ũ cón búenbúen à sanká bân wárí na ba ñi-khenia yi, bũn ká le Dónbeenĩ kía na ho wáyai á fo ò yí. Bũn món à ũ bĩní buee bè mĩ.»

²² Ká a ñii ɲá hõn bioní so, ó o sãnía tò, á yèrèmaa wà ká a yilera yáara, lé bïo ó o níi bïo boo.

²³ O o Yeesu loĩna mí ñi-kenínia na kínia wo yi ò o bía: «Ho nàfòró b̀ansowà zoró le *Dónbeenĩ béenĩ yi b̀entĩn lònbee wi.»

²⁴ Há bioní mu yáara ba hácírí làa sòobéé. O o Yeesu pá bĩnia bía nɔn ba yi: «Wàn b̀onlowà, ho zoró le Dónbeenĩ béenĩ yi b̀entĩn lònbee wi.

²⁵ O cón-ɲúmúkũ zoró lè ho mísímí kõhũ á à wé wayi á à poñ o nàfòró b̀anso zoró le Dónbeenĩ béenĩ yi.»

²⁶ Ba ñi-kenínia wó coon dàkhĩna há bioní mu bïo yi. A ba wee tùaka mĩn yi: «Éé! A yla wáa dà à fen lée wée?»

²⁷ O o Yeesu loĩna ba yi ò o bía: «Bìo yí dà máa

---

§ **10:19** Mi lorí Léro v̄uahũ (Exode) 20.12-16; Làndá zéeníló v̄uahũ (Deutéronome) 5.16-20

wé 6a nùpua cǎn á dà wee wé le Dónbeenĩ cǎn. Lé bǐo le Dónbeenĩ dà bǐo búenbúen wee wé.»

²⁸ O o Piere bíá nǎn wo yi: «Loń, warén ló díá bǐo lá wi wa cǎn búenbúen à wa bò foń.»

²⁹ O o Yeesu bíá nǎn 6a yi: «Le í mǐ ho tǔiá na mia: Yía ló díá mí zǐi, lè mín zàwa, lè mín hínni, lè mín nu, lè mín maá, lè mí zàwa, lè mí manawà ínén lè í bín-tente bǐo yi,

³⁰ á 6ànso ò yí hǎ zǐní, lè mín zàwa, lè mín hínni, lè 6a nuwà, á à yí 6a zàwa, lè hǎ manawà. A le lónbee mún ñ yí o. Mu 6àn khímàni khímàni á 6ànso ò yí ho pǎahǔ na wa wi yi. A mún ñ yí le mukǎní binbirĩ na máa vé ho pǎahǔ na wà à 6uen yi.

³¹ Εε ká bíá dú ho yahó bǐo kà wán á cèrèε khii wé 6a món-díwá. A bíá dú ho món bǐo kà wán á khii wé 6a ya-díwá.»

*O Yeesu włoka wee bǐo mí húmú lè mí vèeró bǐo
(Matiye 20.17-19; Luki 18.31-34)*

³² O Yeesu làa bíá làa wo bò mín wǎa lá ho wǎhǔ wee yòo ho Zeruzalεemu. O o varákaa dú mí ñ-kenínia yahó. O o ñ-kenínia hácírí yáara, á bíá làa ba bò mín zǎna. O o Yeesu tǐn bǐnía fó mí ñ-kenínia píru jún, ò o wee bío bǐo ko mu wé o yi hen làa cǐnú à na 6a yi:

³³ «Mí loń, wa wee yòo ho Zeruzalεemu, hen na ó o *Nùpue Za 6a à dé le *Dónbeenĩ yankarowà júnása lè ho *làndá bǐo zéenílowa níi yi. Ba à síní a júnhǔ, á à na bíá yínóń 6a *zúífùwa yi á 6a à 6úe.

³⁴ Bán á à zùáńka a yi, á à pǔíní mí jinsǎní ì kúee o wán, á à ha a lè hǎ làbàaní, á à 6úe o. Ká hǎ wizooní tǐn zoń o ò vèe.»

*Bïo ó o Zaaki là a Zân wee flo o Yeesu cǎn
(Matiye 20.20-28)*

³⁵ Bũn mǎn ó o Zebedee zàwa Zaaki là a Zân á bueé bó a Yeesu yi á bía nǎn wo yi: «Nì-kàránlo, wa wi à ù wé bïo wa à flo ù cǎn à na wɛn.»

³⁶ Ó o Yeesu tùara ɓa yi: «Lé mu yén á mi le í wé na mia?»

³⁷ A ɓa bía nǎn wo yi: «Hen ká ù khii wi ù béenǎ cùkú yi, à ù tà díá le wa keení ù nǎsá. O nǎ-kéní keń lè ù nín-tiání, à yǎ so keń lè ù nín-káahó.»*

³⁸ Ó o Yeesu bía nǎn ɓa yi: «Bïo mi wee flo á mi yí zū nǎhǎ. Mi so dà a lá le lònbee na à dé mi mu húmú yi làa mi le?»

³⁹ A ɓa le ũuu le mí dà mu. Ó o Yeesu bía nǎn ɓa yi: «Mu bon. Le lònbee na à yí mi ɓàn síi á à yí mia. Mi ì zo le lònbee mu yi.

⁴⁰ Ká mu mǎhǎ yínǎn ínén á à bío le yǎ ká ɓànso à keení í nín-tiání tàá í nín-káahó. Hǎn lùà so bïo sǎ bǎ le Dónbeenǎ wíokaa hǎ karáa yi.»

⁴¹ Ká bío ɓa nǎ-kenínia nùwǎ píru na ká nǎ mu, á ɓa sía cǎ a Zaaki là a Zân yi.

⁴² Ó o Yeesu von ɓa búenbúen á bía nǎn yi: «Mí zū mu le bǎ ɓa nùpua yǎo wi wán le ɓa lé hǎ kǎna núnása, bán núnása so á wee wé zéeni mí pánká ɓa nùpua wán. A ɓa nǎ-beera wee wé zéeni làa bǎ ká le mí po ɓa.

⁴³ Eε ká minén bïo lá yí ko mu wé ká síi. Hen ká mi nǎ-kéní búí wi ò o bïo nǎhǎ wé porí bǎ ká, à ɓànso wé minén na ká ton-sá.

⁴⁴ Hen ká mi nǎ-kéní búí wi ò o dí bǎ ká yahó, á ɓànso ko o ò wé mi búenbúen wobá-nǎi.

* **10:37** Mi lorí Matiye vǎahú 20.21

⁴⁵ O Nùpue Za mí beere yàá yí buara à ba sá na a yi. O buara wà buée sá à na ba nùpua yi, á mún ñ na mí mukāñí á à lénnáa ba nùpua cèrèe púná.»

*O Yeesu wéera a muii búí na ba le Baatimεe yío
(Matiye 20.29-34; Luki 18.35-43)*

⁴⁶ O Yeesu lè mí ñ-kenínia lè ba zāamāa vaá dōñ ho Zerikoo lóhó. Bío ba wee lé ho yi, à bñn ò o muii búí na ba le Baatimεe á kará ho wōhú ñsání wee floka. Bàn maá ba le Timεe.

⁴⁷ Bío ó o pá le mu lé o Nazareete ñii Yeesu, ó o bía pónpón: «*Daviide Za, Yeesu, màkárí mií.»

⁴⁸ A ba nùpua cèrèe wee zá làa wo le o wé tété. O o yàá wāa wíokaa wee bío pónpón: «Daviide za, màkárí mií.»

⁴⁹ O o Yeesu ññ ò o bía: «Mí ve o le o buen.» A ba bía ññ o muii mu yi: «Hení ũ sñ, lii hñí, lé o wee ve fo.»

⁵⁰ O o wāa lèera mí kánbun día, ò o líí tá hññ ñ á mà a Yeesu wee buen.

⁵¹ O o Yeesu tùara a yi: «Lée webio á fo le í wé na fon?» O o muii bía ññ wo yi: «Nì-kàránlo wé le í yío à wé mi.»

⁵² O o Yeesu bía ññ wo yi: «Lén, bño fo dó ũ sñ mií lé bñn á í wéeraráa fo.» Mí lahó yi ó o dèñía wee mi á bò là a Yeesu wà.

11

*O Yeesu zoró ho Zeruzalεemu yi
(Matiye 21.1-11; Luki 19.28-40; Zān 12.12-19)*

¹ Bío ó o Yeesu lè mí ñ-kenínia vaá sùarāa ho Zeruzalεemu yi, ho Betefazee lè ho Betanii lórá ñsání, lè hā Oliivewa vñsñá búee cón, ó o Yeesu tonkaa mí ñ-kenínia nùwā pñn le ba dí mí yahó,

² á bía nən ɓa yi: «Mi lén va ho lóhó na vaá mi yahó yi. Mi vaa dɛɛní á mi ì dɛɛní ì mi sũnpɛ̀- bòohũ búí na á nùpue d̄n yí yòora yí mən huúu ká a can d̄n. Mi fee wo à ɓua ɓuee na mií.

³ Ká a búí t̀ara mia le lée webio nən mi wee feeráa wo, à mi bío na ɓanso yi le o Nùhũso màkóo wi o yi, ó o mún ñ b̄nì ì ɓuen làa wo lònɓio.»

⁴ A ɓa wà van á vaá zoó yú a sũnpɛ̀- bòohũ búí le ɓonfónii ho w̄hũ n̄sání ká a can d̄n le z̄i búí z̄ajii. A ɓa feera a.

⁵ A ɓa nùpua nùwã yɛn búí na wi b̄n á t̀ara ɓa yi: «Lée webio mi wó kà? Mi feera o sũnpɛ̀eni mu le we?»

⁶ A ɓio ó o Yeesu lá bía nən ɓa yi lé b̄n á ɓa bía nən ɓa nùpua mu yi. A ɓa día ɓa á ɓa wà.

⁷ Ba ɓuan o sũnpɛ̀eni mu ɓueé nən o Yeesu yi, à ɓa bò mí kánɓunwà o mání wán, ó o Yeesu yòó kará wán.

⁸ Ba nùpua c̀ɛɛ wee bá mí kánɓunwà ho w̄hũ wán o yahó. Ba búí lé hã v̄ns̄ia v̄nna na ɓa khó hã mana yi á ɓa wee bá. ⁹ B̄ia dú a yahó làa b̄ia dú a món á wee bío ɓio ká p̄n̄p̄n̄:

«Le ho c̀kú à ɓio s̄i le Dónbeen̄i yi.

Le le Dónbeen̄i wé mu bè-tentewà

làa ȳa bò o ɓuen o Nùhũso Dónbeen̄i yèni yi.*

¹⁰ Le le Dónbeen̄i wé mu bè-tentewà

làa ȳa wà ɓueé f̄ará wán ɓùaa *Daviide b̄ɛn̄i á à d̄nì.

Le ho c̀kú à ɓio s̄i le Dónbeen̄i na dà mu ɓio ɓúenɓúen wán yi.»

¹¹ B̄io ó o Yeesu vaá d̄n ho Zeruzalɛmu, ó o wà van le *Dónbeen̄i z̄i-been̄i lún yi, á zoó loĩkaa le

* **11:9** Mi loĩ Lení v̄yahũ (Psaumes) 118.25-26

khíi fò. Bún món ó o fó mí nǐ-kenínia píró n̄n à 6a bíníá n̄n ho Betanii. A bún à le wii wáa tò.

*O Yeesu dánkánia le v̄ndèè na 6a le fiktyée
(Matiye 21.18-19)*

¹² Mu tá na lée t̄n, p̄ahũ na 6a wee lé ho Betanii yi á à lén, à bún ò o Yeesu á le híni dà.

¹³ O khèra m̄n le v̄ndèè na 6a le fikíyée à le sà ñn. O o wà le mí vaá loñ le mí ì yí bia le wán lé. O o vaá yú à lée v̄nna mí n̄n yi, lé b̄io mu yí wó h̄a v̄nsíá mu haró p̄ahũ.

¹⁴ O o Yeesu wáa bía n̄n le v̄ndèè mu yi: «Fo máa bíní máa ha bia hùúu á n̄pue máa dí.» O o nǐ-kenínia ná b̄io ó o bía.

*O Yeesu n̄n 6a bè-yèerowà
(Matiye 21.12-17; Luki 19.45-48; Z̄an 2.13-22)*

¹⁵ Ba vaá ñn ho Zeruzal̄emu ó o Yeesu wà vaá zon le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi á zoó wee na 6a bè-yèerowà lè 6a bè-yàwa. Ba wén-p̄arilowà tàbáríwa, làa b̄ia wee yèé 6a b̄uaabúuní kanmúiní ó o dónkaa kúaa.

¹⁶ O wee h̄e 6a le n̄pue yí bua d̄è à k̄anáa ho lún mu yi.

¹⁷ O o m̄ah̄á wáa wee k̄arán 6a n̄pua làa b̄io k̄a: «Le Dónbeenĩ bionĩ v̄uahũ yi á mu bía: † zii 6a wé è ve le k̄ana n̄pua b̄uenb̄uen fioró zii.» O o Yeesu bíníá bía: «Á minén wó le lè 6a k̄onlowà l̄ue h̄á?»

¹⁸ A le *Dónbeenĩ yankarowà n̄nása lè ho *l̄andá bio zéenílowa ná mu á 6a wee cà b̄io 6a à wé wé è búeráa o Yeesu. Ba z̄ana a lé b̄io ó o k̄aránló á 6a z̄amáa b̄uenb̄uen sía wee wa bio yi.

† 11:17 Mi loñ Ezayii v̄uahũ 56.7

19 Bïo le wii tò ó o Yeesu lè mí nǐ-kenínia á ló ho lóhó yi léé wà.

*Mi dé mi s̄a le Dónbeenǐ yi
(Matiye 21.20-22)*

20 Mu tá na lée tǎn yǐnbíi bùirǐi ká 6a lá ho wǒhǔ wà, á 6a vaá mǎn ho fikíyée mu à ho hon lè mí naní búenbúen.

21 Ó o Piere leékaa bïo wó khíina bïo, ó o bía nǎn o Yeesu yi: «Nǐ-kàránlo, loń. Ho fikíyée na fo dánkánia á hon.»

22 Ó o Yeesu wǎa bía nǎn mí nǐ-kenínia yi: «Mi dé mi s̄a le Dónbeenǐ yi.

23 Le ǐ mǐ ho tǔiá na mia: Ká a búii lá bía lè le búee na ká: «Hǐní hen na fo wi yi à vaa zo ho mu-beenǐ yi.» Ká 6ànso yí titikaa ò o dó mí s̄ii le Dónbeenǐ yi le bïo mí bía á à wé, á mún n̄ wé á à na a yi.

24 Lé bǔn nǎn á ǐ wee bíoráa mu á à na mia: Hen ká mi wé wee fio bïo búii le Dónbeenǐ cǔn à mi láa mu yi le mu yú wó. Le è wé mu á à na mia.

25 Mi wé sansan wee fio, ká a búii wó khon làa mia á mi s̄a wee cǐ bïo yi, à mi s̄én mu día. Bǔn ká mǐn Maá Dónbeenǐ á mún n̄ s̄én mi bè-kora á à día.»

26 [Ká mi yí máa tà s̄én día na 6a yi, á mǐn Maá na wi ho wáayi mún máa wé è s̄én mi bè-kora máa día.]

*O Yeesu pànká ló wen?
(Matiye 21.23-27; Luki 20.1-8)*

27 Bǔn mǎn á 6a wǎa nǎn ho Zeruzalεemu. Bïo ó o Yeesu zoó wee varáka le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ lún yi, á 6a yankarowà núnása lè ho *làndá bïo zéenílowa lè 6a nǐ-kía á wà búeeé bó a yi

²⁸ à ɓa tùara a yi: «Fo yú le níi wen wee wéráa ɓio kà? Lée wée nɔn mu wéro níi fon?»

²⁹ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Ínén mún ñ tùa mia làa ɓio dà-kéní. Ká mi tà á zééní mu, á ï ɓèn mún ñ zéení yía nɔn mu ɓiowa mu ɓàn wéro níi mií làa mia.

³⁰ Yía nɔn le níi o Zán yi le o wé bátízé ɓa nùpua lée wée? Lé le Dónbeení lée, tàá lé ɓa nùpua? Mi bío lon!»

³¹ A ɓa yèrémáa wee wáaní mín yi: «Ká wa le lé le Dónbeení tonkaa wo, o ò bío le lée webio nɔn á wa yí tàráa o ɓio.

³² Tàá ká wa ɓèn le lé ɓa nùpua tonkaa wo, á mu ù wé kaka?» Ba zána ɓa zãamáa lé ɓio á bán ɓúenɓúen wee leéka le o Zán hía lé le *Dónbeení ji-cúa fεero binbirí.

³³ A ɓa wãa bía nɔn o Yeesu yi: «Wa yí zū yía tonkaa wo.» O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Àwa, á ínén mún máa zéení yía nɔn le níi mií á ï wee wéráa ɓio kà.»

12

Ho èrészén vînsîa ɓuahó vàrowà wãhiire (Matiye 21.33-46; Luki 20.9-19)

¹ Búñ món ó o Yeesu wãa wee bío làa ba lè hã wãho: «Nii ɓúí hía léra ho èrészén vînsîa ɓuahó á son ho dándá kînía yi, á có ho kôhú na ó o wé èɓaa ho èrészén yi. O mún son o paro lùe. Búñ món ó o wãanía tò lè ɓa nùpua ɓúí na à và ho, ò orén wà van le khúii.

² Pãahú na ho èrészén wee be yi, ó o tonkaa mí ton-sá ñi-kéní le o va ɓa nùpua mu cón le ɓa khé ɓio ɓio sã mí yi à na.

³ A 6a nùpua mu vaá han wo á díá ó o wà lè mí ní kãamáa.

⁴ O o mǎhǔ 6ànsò bíníá tonkaa mí ton-sá veere. A wón 6a vaá vǎaana vǎaana jǎhǔ, à 6a là là a.

⁵ O o mǎhǔ 6ànsò tǐn pá bíníá tonkaa nǐ-veere. A 6a vaá 6ó wón. Lé kà síí 6a wó lè 6a ton-sáwá cèrèè na ó o mǎhǔ 6ànsò tonkaa. Ba 6úi 6a han, à 6a 6úi 6a 6ó.

⁶ O mǎhǔ 6ànsò za na ó o bò mí tàkà wán lé yǎ wǎa ká a cǎn. A wón lé yǎ ó o tonkaa, ò o wee leeka: I za wón 6a à kǎnbi.

⁷ Bǐo 6a nùpua mu yère dá a wán, á 6a wee bío mín yi: «Yǎ lua kà lé yǎ á ho mǎhǔ bío kǐí sí yi. Mǐ wa 6úe o á ho mǎhǔ bío wǎa à sí wɛn.»

⁸ A 6a hǐnɔn wǐira a za mu 6ó, á lá léé lèera díá lè ho soró mǎn.»

⁹ O o Yeesu wǎa tùara 6a yi: «Lé mu yén á ho mǎhǔ 6ànsò wǎa à wé? O o ò buen 6ueé 6úe 6a nùpua mu, ká a cà nǐ-vio á à kúee mí mǎhǔ mu yi.

¹⁰ Le bíonǐ na kà á mǐ so dǐn yí kàrána le Dónbeenǐ bíonǐ vǎahǔ yi yí mǎn le?

«Le huee na 6a so-sowa fù pá díá lé dǐo hǐa 6ueé 6uan ho soró dǐnǐa.

¹¹ Bǐo kà lé bío ó o Nǐhǔso Dónbeenǐ wó, mu léé bè-tente wa yèn-dǎnǐ yi.*»

¹² Ba *zúifùwa júnása wee cà bío 6a a dǐn wán á à wǐiráa o Yeesu, lé bío 6a zǔ le lé 6arén á le wǎhiire mu wà bò wán. Èé ká bío 6a zǎna 6a zǎamáa, á 6a díá wo à 6a wà.

*Ho lànǎo cǎló à na ho Oroomu béé yi bío
(Matiye 22.15-22; Luki 20.20-26)*

* **12:11** Mǐ lorí Lení vǎahǔ (Psaumes) 118.22-23

13 Bún món á 6a tonkaa 6a *Farizíewa nùwã yɛn búí là a *Heroode kuure nùpua nùwã yɛn búí o Yeesu cǎn le 6a 6uee tùa wo yi, à yíráa o níi 6ua yi.

14 A 6a 6ueé bía nɔn wo yi: «Nì-kàránlo, wa zũ le fo wee mĩ ho tũíá. Fo yí máa zǎn nùpue. Fo mún yí máa kà nùpue yĩo. Bío le Dónbeenĩ le 6a nùpua wé 6ua lè mítén lé bún bân kàránló binbirĩ á fo wee na. Awa, á ũ bío na wɛn. Wa làndá yi á ho lànpó ko ho wé cã na ho Oroomu kǎhũ bée yi lée, tàá mu yí ko làa wéró? Wa ko wa wé cã ho lée, tàá wa wé yí cã ho?»

15 O o Yeesu zũna le bío 6a lon binbirĩ á 6a yí bía. O o wãa bía nɔn 6a yi: «Mi wĩ mi khũaa ĩ jii yi à yíráa ĩ níi 6ua yi le we? Mi cã le wén-hǎnló búí na miĩ le ĩ loĩ.»

16 A 6a cã le 6ueé nɔn wo yi. O o Yeesu tùara 6a yi: «Ho yahó lè le yèni na wi le wén-hǎnló mu wán á wée te?» A 6a bía: «Lé ho Oroomu bée.»

17 O o Yeesu wãa bía nɔn 6a yi: «Àwa. Bío sã ho Oroomu bée yi à mi na mu wo yi. Ká bío bèn sã le Dónbeenĩ yi à mi na mu le yi.» A 6a wó coon bío ó o bía bío yi.

Ba nĩ-hía vèeró bío

(Matiye 22.23-33; Luki 20.27-40)

18 Ba *Sadusiewa lé bía le 6a nĩ-hía máa vèe. Wizonle búí, á 6a búí á 6ueé bó a Yeesu yi á tùara a yi kà:

19 «Nì-kàránlo, bío ó o *Mɔyĩize tùara henía nɔn wɛn lé bío kà: «Hen ká a búí yan mín hãa á húrún ò o yí yú za làa wo, á bân za ko ò o fé bân hãa ya à te 6a zàwa yi mín za mu yèni yi.»†

† 12:19 Mi loĩ Làndá zéénlò vūahũ (Deutéronome) 25.5-6

²⁰ Awa. Ka lòn nùpua nùwã hẹ̀nun búí yánkaa lé zàwa síi. Ó o yahón so yan mín háa á húrun ò o yí yú za làa wo.

²¹ Ó o n̄un níi so fó a maháa mu yan á húrun ò o yí yú za làa wo. Lé b̄n̄n ó o t̄n̄n níi so b̄io mún wóráa.

²² Ba mí nùwã hẹ̀nun yan wo bèenia á húrunka ò o búí yí yú za làa wo. Mu b̄àn véenii ó o háa mu mún húrun.

²³ Awa. N̄onzoñ na ba ñi-hía á à vèe yi ó o háa mu b̄io á à sí a yén yi? B̄io ba mí nùwã hẹ̀nun màhá yan wo bèenia.»

²⁴ Ó o Yeesu bía n̄on ba yi: «Mi wee v̄iní miten. I bía b̄n̄n lé b̄io mi yí z̄ú le Dónbeení b̄ioní v̄uahú b̄ioní kúará. Mi mún yí z̄ú le le Dónbeení dà b̄io búenb̄uen wee wé.

²⁵ Mu bon. Ba ñi-hía khíi vèera á ba báawa lè ba háawa máa b̄iní máa ya mín. Ba à bonmín lè le Dónbeení wáayi tonkarowà ho wáayi.

²⁶ Ba ñi-hía vèeró d̄ání yi á mi so d̄in̄ yí káranna ho lahó na wee b̄io le v̄indè-za na ho d̄sh̄ú wi yi b̄io o M̄oyiize v̄uahú yi yí m̄on le? Mu túara b̄in̄ le le Dónbeení bía n̄on o M̄oyiize yi: «Inén lé o *Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu b̄àn Dónbeení.»‡»

²⁷ Ó o Yeesu wáa bía: «Le Dónbeení lé b̄ia ȳio wi lua b̄àn Dónbeení ká le yín̄n̄ ñi-hía b̄àn Dónbeení. Mi sòobáa wee v̄iní miten dà.»

*Le Dónbeení làndá na b̄io here po h̄ia ká
(Matiye 22.34-40; Luki 10.25-28)*

²⁸ Ho *làndá b̄io zéenilo búí ná ba w̄an̄n̄i. Ó o m̄on ò o Yeesu bía se n̄on ba Sadus̄ewa yi ó o vá

‡ 12:26 Mi loñ Léró v̄uahú (Exode) 2.6

6ueé 6ó a yi ò o tùara a yi: «Le Dónbeenĩ làndáwá 6úen6úen t̄ahú á lé ho yén b̄io here po h̄ia ká?»

29 O o Yeesu bía n̄on wo yi: «Le Dónbeenĩ làndáwá yi á h̄ia ká lé h̄ia b̄io here po h̄ia ká: <*Isirayele n̄ipomu, jí b̄io ká: Wa Núhúso Dónbeenĩ lé o Núhúso mí dòn.»

30 Fo ko à ũ wań ũ Núhúso Dónbeenĩ lè ũ s̄ii 6úen6úen, lè ũ mànáká 6úen6úen, lè ũ yilera 6úen6úen, lè ũ pánká 6úen6úen.}̄

31 H̄ia s̄a ho yi lé h̄ia ká: <Fo ko à ũ wań mí ninza làa b̄io fo waráa ũten b̄io s̄ii.>* *Làndáwá na k̄un b̄io here á po h̄a b̄io ĵun na ká h̄s̄n mía.»

32 A ho làndá b̄io zéenílo w̄aa bía n̄on o Yeesu yi: «N̄i-karánlo mu se, b̄io fo bía lé ho t̄iá. O Núhúso lé le Dónbeenĩ mí dòn. Dónbeenĩ 6úí k̄un mía ká mu yín̄n lerén.»

33 A wań le Dónbeenĩ lè ũ s̄ii 6úen6úen, lè ũ yilera 6úen6úen lè ũ pánká 6úen6úen, à mún wań mi ninza lè ũten b̄io s̄ii, b̄un s̄uaaní mu h̄amu na 6a wee wé na le Dónbeenĩ yi lè 6a bà-kùio na 6a wee ya lè le muini na le Dónbeenĩ yi.»

34 O o Yeesu m̄on ò o n̄ii mu bía 6a bè-z̄ur̄lowà b̄ioní ó o bía n̄on wo yi: «Hen làa c̄inú ká fo ò keń le Dónbeenĩ bá-z̄amu yi.» B̄un m̄on ó o 6úí w̄aa yí b̄inía yí khà míten yí t̄ara a yi làa b̄io 6úí.

*Ȳia le Dónbeenĩ m̄on léra b̄io
(Matiye 22.41-46; Luki 20.41-44)*

35 Mu wó ká a Yeesu wee k̄arán 6a n̄upua le *Dónbeenĩ z̄i-beenĩ yi, ó o t̄ara b̄io ká: «Ho *làndá

---

§ 12:30 Mi lorĩ Làndá zéeníló v̄uahú (Deutéronome) 4-5 * 12:31 Mi lorĩ Levii n̄uwá v̄uahú (Lévitique) 19.18

bïo zéenílowa dà a wé kaka a bíoráa le yia le Dónbeenĩ mɔn lera lé o *Daviide m̀ǹm̀ǹǹi?

³⁶ Lé bïo ó o *Daviide mí bæere á le Dónbeenĩ Hácírí wó ó o bía bïo kà:

«O Núhũso Dónbeenĩ bía nɔn ĩ Núhũso yi:

ʼBuee kɛɛní ĩ nín-tlání fúaa ká ĩ búrá ũ zúkúsa ũ tá á ũ bò ũ zení wán.†»

³⁷ «Bïo ó o *Daviide wee ve yia le Dónbeenĩ mɔn lera le mí Núhũso. O o wé o Núhũso ká a mún pá à wé o m̀ǹm̀ǹǹi kaka?» Ba zãamáa wee jí a Yeesu cón lè le sí-wɛɛ.

*Mi yi wé lè ho làndá bïo zéenílowa bïo
(Matiye 23.1-36; Luki 20.45-47)*

³⁸ Bïo ó o Yeesu wee kàrán ɓa zãamáa ó o wee bïo na ɓa yi: «Mi yí wé lè ho *làndá bïo zéenílowa bïo. Bán na wa hã báká-beera zíló à wé héɛkaráa. Ba wi ɓa nùpua wé tɛɛní ɓa yi lè le kɔ̀nbii ɓa zãamáa fèminló lara yi.

³⁹ Ba *zúifùwa kàránló ziní yahón kanmúiní lè ho dínló diiní kɛɛnínía na seka á ɓa wé hueeka kɛɛní yi.

⁴⁰ Ba wee khà ɓa maháawa à fé ní bïo búenbúen. Ba mún wa ho floró na túee wéró à wé lè ɓa téréna. Barén cítí khíi wee here le Dónbeenĩ cón.»

*O mahá-khenii hãmu bïo
(Luki 21.1-4)*

⁴¹ O Yeesu kará le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ hãmu ɓonkoní nísání á wee loń bïo ɓa zãamáa wee kúeeráa le wárí le yi. Ho nãfòró ɓãnsowà cɛ̀ɛɛ wee ɓuee kúee le wárí na boo.

⁴² Mahá-khenii búí mún ɓueé kúaa mí tɔ̀mónwà bïo ɓun.

† 12:36 Mi loń Lení vūahú (Psaumes) 110.1

⁴³ O o Yeesu wãa von mí nĩ-kenĩnia á bía nɔn yi: «Le í mĩ ho tũĩá na mia: O mahá-khenii na kà bĩo na ó o kúaa á boo po bĩa ká búenbúen bĩo.

⁴⁴ Lé bĩo le wárí na ɓa búenbúen wó lè mu hãmu lé dĩo ɓa yú puunía. O orén lè mí khemu, ò o pá kúaa bĩo wi o cón búenbúen na ó o lá wé è dí.»

13

*Ho ðĩmĩná véro là a Nùpue Za ɓuenlɔ bio
(Matiye 24.1-44; Luki 21.5-33)*

¹ Bĩo ó o Yeesu zoó ló le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi, ó o nĩ-kenĩnia nĩ-kéní bía nɔn wo yi: «Nĩ-kàránlo, hã huua na kà ɓèntĩn seka, á hã mún ɓuuaaka. Hã soni dãamu yàá!»

² O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo mɔn hã dãamu lon? Ɛε ká huee khĩi maa keĩ mí ninza huee wán. Mu búenbúen khĩi fi.»

³ Bũn mɔn ó o Yeesu yòó kará hã Oliivewa vĩnsĩa ɓúee wán á sánsáa le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ. O o Piere là a Zaaki là a Zãn là a Andere na wi làa wo mí ðon á tũara a yi:

⁴ «Lé ho pãahũ yén á mu bĩo mu ù wé yi? A lé mu bĩo yén khĩi zéeni le mu wéro pãahũ ðn?»

⁵ O o Yeesu wãa bía nɔn ɓa yi: «Mĩ pa miten bĩo. Mĩ yí día le nùpue khà mia.

⁶ Nùpua cèrèε khĩi ɓuen í yèni yi á à bío: «Í lé o Krista.» Ba à khà nùpua cèrèε á à vĩnĩ.

⁷ Ká mi khĩi wee jí hã hĩa táro sã, hĩa lúio yi làa hĩa khèra làa mia à mi yí le mi yiwa dé, lé bĩo á bũn bĩowa so ko mu wé ho yahó. Ká bũn ðèenía maa wé ho ðĩmĩná véro.

⁸ Ho sĩi ɓúí khĩi wé è lé vaá fi lè ho sĩi veere. A ho kãhũ ɓúí khĩi wé è lé vaá fi lè ho kã-veere. Ho tá ðèkéro khĩi wé hã lùà ɓúí yi. A le hĩni khĩi lé. Mu ù

wé làa bïo o há-sǎníso sǎní vía wee wé búakáráa bïo síi.

⁹ «Èε ká minén pa miten bïo. Ba nùpua khíi wé è ɓua mia á à varáa ho pànká bǎnsowà cǎn á bán vaá cítí mia. Ba wé è ha mia ɓa *zúífùwa kàránló zíní yi. Ba wé è ɓua mia á vaá ðíní há kǎna ɓúnása lè ɓa bá-zàwa yahó bïo mi tà miï bïo yi. Lé bǔn mi ì bè yi á à zéénínaa í bïo làa ba.

¹⁰ Mu bon, sǎni ho ðímíɓá vé, á le Dónbeení bintente ko le bue à na há síiwà búenbúen yi.

¹¹ Hen ká ɓa khíi wé wíikaa mia á ɓuan vannáa le cítí yi à mi yí le mi yiwa fèn dè bïo mi vaá bío bïo yi. Hón pǎahǔ so yi á há bioní na à bío ò na mia lé hǎa à mi bío. Lé bío á há máa lé minén mi beere yi. Mu lé le Dónbeení Hácírí á à dé há mi ɓiní yi.

¹² Ba nùpua búii wé è dé mín kùrú zàwa á à na ɓa à ɓúe. Hàrí ɓa maáwà búii á à wé mu ɓàn síi lè mí zàwa. Ba zàwa búii mún ñ híní mín maáwà wán, á à na ɓa ɓa à ɓúe.

¹³ Ba nùpua búenbúen á à ɓin mia bïo mi tà miï bïo yi. Ká yǎ mahǎ há mí síí fúaa mu véenii, wón á à fen.

¹⁴ «Mí khíi mi mu bè-sǔmúí* na wee yáa mu bïo ká mu wi hen na mu yí ko mu keń yi. (Yǎa wee kàrán bïo ká à zǔn mu kúará sese.) Hón pǎahǔ so yi ká ɓǎa wi ho Zudee yi à bán lùwí yòo há ɓúaa.

¹⁵ Yǎa á à keń mí zǐi lòho yí ko ò o lii zoo lá bïo búii.

¹⁶ Yǎa á à keń há mana yi mu pǎahǔ yí ko ò o ɓiní ɓo à lii lá mí kánɓun mí zǐi.

¹⁷ Ho yéréké khíi sá ɓa há-sǎnása lè ɓa há-ɓàawa yi mu zoñ.

---

* **13:14** Mi lorí Daniyεεle vūahǔ 9.27; 11.31; 12.11

18 Mi fio le Dónbeenĩ yi à mu bïowa mu wéró yí lĩ hã yio yi.

19 Lé bïo ho pãahũ mu bãn lònbee á à wé búaá á à poń ãio khíina. Hàrí ho ãimíńá ńúhũ búaró pãahũ na le Dónbeenĩ léra mu bïo búenbúen yi à buee búe ho zuia yi, á le lònbee mu síi yí kera yí mən. A le bãn síi mún máa bĩnĩ máa keń hùúu.

20 O ńúhũso lá yí khò le lònbee mu wizoonĩ yi, á nii woon lá máa kãní. Ká a màhã khò hã yi ba núpua na ó o hueekaa à ba wé làa wo bïo yi.

21 Ká a búí bía nən mia kà síi: «Mi loń. Lé o *Krista na hen, tàá nín-yĩa vaá hen», à mi yí tà mu.

22 Mu bon, ba Kristawa lè le Dónbeenĩ ńi-cúa feerowà na bïo yí bon khíi keń. Ba à wé mu yéréké bïowa lè mí síiwà na ka lè mu wee zéení le Dónbeenĩ pánká á à vĩinínáa ba núpua. Hàrí bĩa le Dónbeenĩ hueekaa ká mu lá dà à wé, á ba mún n vĩinĩ bán.

23 Awa. Á minén cén pa miten bïo. I fèra bía mu búenbúen nən mia vó.

24 «Le lònbee khíiló mónđen á ãle wii á à dé mí yuumu.

Ho pĩhũ khoomu máa bĩnĩ máa keń.

25 Hã mànàayio á à kùenka à lii.

Bïo buan ho wáayi bïowa ãńía búenbúen á à ãèké.»†

26 Hón pãahũ so yi á ba à mi a Núpue Za bueenló hã ãũndúio wán lè mí ãarłó lè mí cùkú beenĩ.

27 O khíi tonka le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà ho tá kónbúaa bïo náa yi lè ho ãimíńá búenbúen yi á ba a ve bĩa le Dónbeenĩ hueekaa á à kúee mín wán.

† 13:25 Mi loń Ezayii vĩaahũ 13.10; 34.4

28 «Mi lorí ho *fikíyée v̄indèè b̄io le wee wéráa. Hen ká le b̄àn lakara h̄ía wee nàma á wee sà mí v̄õn-yórówà, se mi z̄ũ le ho v̄iohó t̄èrò d̄õn.

29 Lé làa b̄ũn s̄ii ká mi kh̄ii wee mi mu b̄iowa mu wéró, à mi mún z̄ũn le o *Nùpue Za b̄uenlò s̄uàráa. O ò b̄uen máa kh̄í.

30 Le í m̄i ho t̄ũiá na mia: Ho p̄ãah̄ũ na kà nùpua máa hí máa vé ká b̄ũn b̄iowa so b̄úenb̄úen yí wó.

31 Ho wáayi lè ho tá kh̄ii vé, ká í b̄ioní h̄s̄n ò k̄er̄n b̄ĩn f̄ééé.

32 N̄ii woon yí z̄ũ ho ð̄im̄īn̄á v̄eró wizonle lè ho p̄ãah̄ũ máa z̄éení. Le Dónbeen̄i wáayi tonkarowà yí z̄ũ mu, h̄arì le Dónbeen̄i Za mí b̄eere yàá pá yí z̄ũ mu. O Maá mí ðòn lé ȳia z̄ũ mu.

33 «Mi pa miten b̄io. Mi yí wé lòn nùpua na d̄ũma. Lé b̄io mi yí z̄ũ ho p̄ãah̄ũ na mu ù wé yí.

34 Mu b̄io b̄onm̄ín làa b̄io kà: N̄ii b̄úii le mí ì va le kh̄úii. O o k̄aràf̄áa mí z̄ii mí ton-sáwá yí, á sankaa h̄ã tonni n̄on ba lè mí ñ-kéní kéní yí. B̄ũn m̄ón ó o b̄ia n̄on o paro yí le o t̄iní mí ȳio.

35 Minén mún t̄iní mí ȳio, lé b̄io mi yí z̄ũ a z̄ii b̄ãnsò b̄iní b̄uenlò p̄ãah̄ũ. O dà à b̄uen z̄iih̄ũ tàá tá t̄ãh̄ũ, tàá kò-bá-w̄éé yí, tàá ȳĩnb̄ii.

36 Ká a kh̄ii ð̄ĩnd̄ĩn̄ buara ò o yí b̄uee yí mia ká mi ka lòn nùpua na d̄ũma.

37 B̄io á ï wee b̄io na mia kà, á yahó s̄ã ba nùpua b̄úenb̄úen. Mi yí wé lòn nùpua na d̄ũma.»

14

*Ba z̄uif̄uwa ñunása wee lè o Yeesu wán
(Matiye 26.1-5; Luki 22.1-2; Zán 11.45-53)*

1 Wizoní b̄io ñun w̄ãa ká ho Paaki s̄ãnú ð̄iró lè ho *b̄úurú na á ña-f̄ini yí dó yí s̄ãnú ð̄iró yí. A

le *Dónbeenĩ yankarowà júnása lè ho *làndá bïo zéenílowa wee cà bïo 6a à wé wé è wĩiráa o Yeesu ká mu yí zũ, á à na 6a à 6úe.

² Ba wee bío: «Wa yí dà máa wĩi wo ho sánú díró yi. Ká wa wó mu á 6a zâamáa á à kánká mu bïo yi.»

*O hãa 6úii kúaa ho jiló o Yeesu jùhũ wán
(Matiye 26.6-13; Zán 12.1-8)*

³ O Yeesu kera ho Betanii lóhó yi o Simón na hãa lé o *6ùéré nĩ zii. Pãahũ na ó o kará wee dí à bñn à hãa 6úii 6ueé wee zo, á guan mí dũukó-za 6úii na wó lè le huee na 6a le alibaatere à ho sú làa jiló 6úii na sãmu sí. Ho jiló mu 6a le náàrè á yàwá here làa sòobεε. Bïo ó o 6ueé 6ó a Yeesu yi ó o pũina ho dũukó-za mu jii, ò o kúaa ho jiló mu o Yeesu jùhũ wán.

⁴ A bña wi bñn 6úii sía câ. A 6a wee bío mín yi: «Ho jiló na kà yáaró jùhũ lé mu yén?»

⁵ Ho jòn lá dà à yéé á à yí hã wén-hãani khiá-tñn* á à sanká a na 6a ñi-khenia yi.» A 6a lan wee zá làa wo.

⁶ O o Yeesu wãa bía: «O hãa mu mi día bïo. Mi wee zá làa wó le we? Bïo ó o wó làa mi á se.

⁷ Ba ñi-khenia bán làa mia á à keñ mín wán fεεε. A pãahũ lée pãahũ á mi dà wé è wé mu sãamu làa ba ká mi tà. εε ká ñén wón máa keñ làa mia fεεε.

⁸ Bïo ó o dà à wé lé bïo ó o wó. O kúaa ho jiló na sãmu sí ñ sãnia wán à fèn wíokaráa hã paráa hã nùuló.

⁹ Le ñ mi ho tũia na mia: Le Dónbeenĩ bín-tente wé buera lùe lèe lùe yi ho ñmíjã 6úenbúen yi, á 6a à bío bïo ó o hãa na kà wó, á 6a à leéka a bïo.»

* **14:5** Mu pãahũ á hã wén-hãani khiá-tñn lé o nùpue lúlú-kùure sãmú sãání.

*O Zudaa wi ò o dé o Yeesu na
(Matiye 26.14-16; Luki 22.3-6)*

¹⁰ O Yeesu ñi-kenínia pírú ñun ñi-kéní na 6a le Zudaa Isikariote á wà vaá bía nɔn 6a yankarowà ñúnása yi le mí wi à mí dé o Yeesu na 6a yi.

¹¹ A bán sía wan wan á dó mí ñiní nɔn le mí ì na le wárí wo yi. O o wáa wee cà ho pãahú na o ò dàń ñ wé mu yi, á à dérása wo 6a níni yi.

*O Yeesu wee di ho Paaki dínló lè mí ñi-kenínia
(Matiye 26.17-25; Luki 22.7-14, 21-23; Zán 13.21-30)*

¹² Ho *búurú na á ña-ñini yí dó yi sánú díró 6àn nín-yání wizonle zoñ, dió 6a wee wé fúaa ho Paaki piozàwa yi,† ó o Yeesu ñi-kenínia tùara a yi: «Lé wen á fo wi à wa vaa wíoka ho Paaki dínló yi?»

¹³ O o tonkaa mí ñi-kenínia nùwã ñun á bía nɔn yi: «Mí lén zo ho lóhó yi, á mí zoó sí a ñii búí yahó ká a sò mu ñumu lè ho dũuhú. Mí bè o yi,

¹⁴ ká a vaá zon zii na yi à mí bío na le zii mu 6ànso yi: O ñi-kàránlo le wa tùa foñ: Ho lahó na á ínén lè ñi-kenínia á à dí ho Paaki dínló yi lé ho yén?

¹⁵ O ò zéeni la-beeni búí làa mia ho nónwíohú yi na sía bàráka vó. Lé bín à mí wíoka wa Paaki dínló bío yi.» ¹⁶ A 6a wà vaá zon ho lóhó yi, á zoó yú mu búenbúen làa bío ó o Yeesu bíarása mu. A 6a wíokaa ho Paaki dínló bío.

¹⁷ Bío le wii tò, ó o Yeesu lè mí ñi-kenínia pírú ñun 6uara.

¹⁸ Bío 6a kará wee dí ó o Yeesu bía: «Le ñ mí ho tũíá na mia: Minén na làa mí páanía kará ho dínló ñuhú yi ñi-kéní á à dé mí ì na.»

† 14:12 Mi loñ Léró vùahú (Exode) 12.6, 14-20

19 O o nĩ-kenínia yilera lùnkaa, á 6a wee tũaka a yi lè mí nĩ-kéní kéní. A yĩ le: «Mu lé ínén le?» A yĩ le: «Mu lé ínén lé?»

20 O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mu lé minén píruɔ ɔun nĩ-kéní, yĩ làa mi páania wà zoó cĩ.

21 Mu bon. O *Nùpue Za á à hí làa bĩo le Dónbeenĩ bíoni vũahũ bíaraa mu. Ká yĩ màhã níi ì bè mu á ho yéréké è zo ɔúhũ. Bànso yàá lá yí ton se mu sũaaní.»

(Matiye 26.26-30; Luki 22.15-20; 1 Korente 11.23-25)

22 Bĩo 6a wee dí, ó o Yeesu lá ho búurú á dó le Dónbeenĩ b́arákà. O o wee cèeka ho na mí nĩ-kenínia yí ká à bío: «Mí fé là, hón lé ì sánia.»

23 O o b́inia lá le ɔuuníi dèe na ho *dívén wi yi ò o dó le Dónbeenĩ b́arákà. O o nɔn ho 6a yi á 6a búenb́uen ɔun.

24 O o b́ia nɔn 6a yi: «Dén lé ì cãni na wiokaa wee zéeni le Dónbeenĩ páanii na le bò bĩo, dén lé ì cãni na kúaará 6a nùpua cèrèe bĩo yi.

25 Le ì mí ho tũia na mia: Ì máa b́ini máa ɔun dívén huúu fúaa ho páahũ na á ì khíi ɔun ho 6an bè-fla yi le Dónbeenĩ b́éeni yi.»

26 B́un món á 6a sía ho sánú lení, à 6a wà yòora hã Oliivewa v́insia búee wán.

O Yeesu b́ia le o Piere á à pĩ mí bĩo

(Matiye 26.31-35; Luki 22.31-34; Zán 13.36-38)

27 O Yeesu b́ia nɔn mí nĩ-kenínia yi: «Mí búenb́uen á à lùwí ì día mi. Làa bĩo le Dónbeenĩ bíoraa mu mí bíoni vũahũ yi ká síi: «Ì ì búe o pi-pa á 6a pia á à kénna à lén ñ va hã lùà búenb́uen.»‡

‡ 14:27 Mi loĩ Zakari vũahũ 13.7

28 Εε κά ι vèeró món, á ï ì dí mí yahó vaá pa mia ho Kalilee kōhū yi.»

29 O o Piere bía: «Hàrí à bĩa ká búenbúen pí ũ bío, á ínén wón máa pí mu hùúu.»

30 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Le í mĩ ho tũíá na foñ. Ho tĩnòn-kéní na kà yi, sãni ò o kò-béε wá hã cúa-ɲun, bũn ká ũnén bía le fo yí zũ mi á dõn hã cúa-tĩn.»

31 O o Piere pá bĩnía wíokaa tĩna mí bíonĩ yi: «ĩ máa bío le í yí zũ fo máa mi hùúu, hàrí ká í ko à ï hí làa fo.» Á ɓa nĩ-kenínia na ká búenbúen bía mu bío dà-kéní mu.

*O Yeesu flora ho Zetesemanii yi
(Matiye 26.36-46; Luki 22.39-46)*

32 Bũn món á ɓa wà vaá dõn le lùe búí na ɓa le Zetesemanii. O o Yeesu bía nɔn mí nĩ-kenínia yi: «Mi kεεní hen le í lén vaa fio.»

33 O o fó a Piere là a Zaaki là a Zãn á bòráa. O búakáa zãna á yi wee dè

34 Ó o bía nɔn ɓa yi: «ĩ hácírí yáara dàkhíina. I ka le í máa fen. Mi kεεní hen, á tĩní mi yío.»

35 Bũn món ó o wãa vá van cĩnú, á vaá líí búrá ò o flora le ká mu dà à wé, à le lònbee na kà à yí yí mí.

36 O bía bío kà: «ĩ Maá, fo dà bío búenbúen wee wé. Yí le le lònbee na kà à yí mi. Εε ká mu yí wé ínén sũ bío. Le ũnén lé yia sũ bío à wé.»

37 O o bĩnía ɓuara mí nĩ-kenínia cõn á ɓueé yú ɓa à mu dãmu ɓó ɓa. O o bía nɔn o Piere yi: «Simɔn, dãmu ɓó fo le? Fo yí dà máa tĩní ũ yío hàrí le léèrè dà-kéní yi le?

38 Mi fání mi yïo à wé fio bèra a na à mi yí zo mu bè-kora wéró yi. O nùpue sïi wee wé vá mu bè-tente wéró yi, èè ká ho pànká na ó o ò wé làa bïn lé hĩa mía.»

39 O o tïn wíokaa khèra vaá flora ò o bía hã bioní dà-kéní mu.

40 Bïn món ó o bínía ßuara mí nĩ-kenínia cón á ßueé yú ßa à mu ðamu ßó ßa. Ba yí ðanna yí fánía mí yïo. A bïo ßa wãa à bío á à na a Yeesu yi á ßa yí zũ.

41 Bïo ó o Yeesu wà á bínía ßuara mún cúa-tïn níi yi, ó o ßueé bía non ßa yi: «Mi pá ðũma wee vũnka lon? Mu wãa vó. Ho pãahũ ðñ. O *Nùpue Za á ßa à dé ßa bè-kora wérowà níi yi.

42 Mi hĩní wa lén. Yia á à dé mi ì na ßueé ðñ.»

Ba wĩira a Yeesu

(Matiye 26.47-56; Luki 22.47-53; Zãn 18.3-12)

43 Pãahũ na ó o Yeesu wee bío yi, à bïn ò o Zudaa ßueé ðñ. O lé ßa nĩ-kenínia píru ßun nĩ-kéní. Ba zãamáa na bò làa wo á ßuan hã khà-túa lè hã bũaa. Bĩa tonkaa ßa lé le *Dónbeenĩ yankarowà ßúnása lè ho *làndá bio zéenílowa lè ßa nĩ-kía.

44 O Zudaa, yia á à dé o Yeesu mu á à na, á zéenia bïo ßa zãamáa á à zũnãa wo. O bía: «Ì hĩa vaá tẽnía nùpue na yi lè le kõnbii, se wón lé yia mi wee cà. A mi wãa wĩi wo à ßua sese lénnaa.»

45 O Zudaa ßuee ðẽnii ó o wà vaá ßó a Yeesu yi ò o bía non wo yi: «Nì-kàránlo.» O o tẽnía wo yi lè le kõnbii.

46 A bía làa wo bò mín wãa wĩira a Yeesu.

47 A ßa nĩ-kéní ßúi ðò mí khà-tóní á hà lè le *Dónbeenĩ yankarowà ßúhũso beenĩ ton-sá nĩ-kéní ßikãahũ kúio.

48 O o Yeesu bía n̄n b̄a wà ɓueé w̄i wo yi: «Mí so lá ko à mí ɓua khà-túa làa b̄aa à ɓuee w̄iiraa mí le? I lée n̄-k̄aanii le?»

49 I làa mia lá wee k̄eñ m̄n wán túntún, á wee k̄arán ɓa n̄pua le *Dónbeen̄i z̄i-been̄i lún yi á mí yí w̄iira mí. Eε ká mu wó kà, à le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄iáh̄ũ b̄io n̄ii s̄iraa.»

50 O o n̄i-ken̄inia ɓúenɓúen w̄aa lùwa wà à ɓa día a.

51 Yàrónza ɓúii lé ȳia bò a Yeesu yi. Lée ɓunló mí dòn wi o wán. Ba le mí ì w̄i wo, á ɓa ɓuan o ɓunló yi,

52 ó o kueera ho día, ò o lùwa wà mí k̄aam̄aa.

*O Yeesu ɓa ɓuan vannáa ɓa t̄uía f̄eɛrowà yahó
(Matiye 26.57-68; Luki 22.54-55, 63-71; Z̄an
18.13-14, 19-24)*

53 B̄un̄ m̄n̄ á ɓa ɓuan o Yeesu vannáa le *Dónbeen̄i yankarowà n̄úh̄ũso z̄ii, hen na ɓa yankarowà n̄únása lè ɓa n̄i-k̄ia lè ho *làndá b̄io z̄een̄ilowa ɓúenɓúen kúaa m̄n wán yi.

54 O Piere khèra bò a Yeesu m̄n̄. O ɓueé zon ɓa yankarowà n̄úh̄ũso lún yi, á zoó páanía kará lè ɓa parowà á wee huee ho d̄sh̄ũ.

55 Ba yankarowà n̄únása lè ɓa *z̄úifùwa t̄uía f̄eɛrowà ɓúenɓúen wee cà b̄io ɓa à koon̄ináa o Yeesu yi á à bè yi ì s̄iin̄ináa o n̄úh̄ũ á à na ɓa à ɓúe. Ká ɓa màh̄á yí yú b̄io ɓúii.

56 N̄upua c̄eɛr̄eε wee ɓuee f̄úaa h̄ã sab̄ion̄i o n̄ii, ká ɓa màh̄á wee b̄in̄i kán m̄n̄.

57 A ɓa n̄uw̄a ȳen̄ ɓúii w̄aa h̄in̄on̄ koon̄ia o yi lè le sab̄éré na kà:

58 «Wa n̄á ò o b̄ia le mí ì f̄io le Dónbeen̄i z̄ii na ɓa n̄upua son, á à b̄in̄i ì so le ɓúii h̄ã w̄izoon̄i t̄in̄ yi ká dén á n̄upua máa so.»

59 Hàrì bǔn á ɓa yàá pá wee kán mín wán.

60 A ɓa yankarowà ɲúhúso wáa lii hínɔn yòò ðɪn ɓa ɓúenɓúen yahó ò o tùara a Yeesu yi: «Bìo ɓa nùpua wee bío ũ dǎní yi á fo le fo máa bío ðεε ɓúí yi le?»

61 O o Yeesu cèkè ò o ðɪn. A ɓa yankarowà ɲúhúso wíokaa tùara a yi: «Le ũnén lé o Krista, le Dónbeenĩ na wa wee khòoní za le?»

62 O o Yeesu bía: «Ūuu, í lé orén. Mi ɓúenɓúen á à mi a *Nùpue Za ká a kará le Dónbeenĩ na dà mu ɓìo ɓúenɓúen nín-tǎnĩ. Mi mún khíi mi a ká a kará hã dùndúio wán bò ò ɓuen.Š»

63 A ɓa yankarowà ɲúhúso wáa lèkkaa mí dà-zínii lé ɓìo mu v́a a yi dàkhíina, ò o bía: «Wa màkóo wáa mía seéràsa yi.

64 Hã bín-kora na ò o mà lééra le Dónbeenĩ yi á mi ɲá. Awa, á lé mu yén á mi wee leéka?» A ɓa ɓúenɓúen le o wó khon ó o ko ò o ɓúe.

65 Ba nùwǎ yen zàwa ɓúí ɓa tǎahú á ɓúakáa wee khàani kúee o Yeesu wán. Ba pon o yahó yi à ɓa wee v́íaa wo lè mí nín-kuio ká ɓa à tùa wo yi le o zéeni yǎa wó mu làa wo. Le *Dónbeenĩ yankarowà ɲúhúso lún parowà fó a, á wee dé sáarà yi.

O Piere pǎ a Yeesu ɓìo

(Matiye 26.69-75; Luki 22.56-62; Zǎn 18.15-18, 25-27)

66 Pǎahú na ó o Piere pá líi wi ho lún yi, à bǔn le Dónbeenĩ yankarowà ɲúhúso beenĩ ton-sá hǎawa nĩ-kéní ɓúí ɓueé dǎn.

67 Bìo ó o mɔn o Piere ò o wee huee ho dǎhú, ó o wíokaa lońna a yi sese ò o bía: «Ūnén mún lá wi là a Nazarεete nĩ Yeesu mu.»

Š 14:62 Mi loń Daniyεele v́úahú 7.13

⁶⁸ O o Piere pǎ mu ò o bía: «Bìo á fo wee bío kà á ì yí zǔ.» Bǔn mǎn ó o wà vaá báníá dǐn ho lún zǔaṅii. [O o kò-béε wá.]

⁶⁹ Bìo ó o ton-sá háa mu mǎn o vaa báníló, ó o wee bío làa bíá wi bǐn: «O nùpue na kà lé barén nì-kéní búí.»

⁷⁰ O o Piere tǐn pǎ. Mu yáá yí míana, à bǔn à bíá wi bǐn tǐn bíá nǎn o Piere mu yi: «Ho túiá poni. Fo lé barén búí. Ùnén mún lé o Kalilee nǐi.»

⁷¹ O o Piere wǎa bía: «Ká ì fǎ sabéré à le Dónbeenǐ le ì mi mu. Ì ì báa mu ṅii wán, o nùpue na mi wee bío bío á ì yí zǔ.»

⁷² Hón pǎahǔ so yi ó o kò-béε wá há cúa-ṅun níi. O o Piere hácirí màhá bǐnía búara bío ó o Yeesu fù bíá làa wo yi wán: «Sǎni ò o kò-béε wá há cúa-ṅun bǔn ká ùnén pǎ le fo yí zǔ mi á dǎn há cúa-tǐn.» O o Piere wǎa wee wá.

15

*Ba buan o Yeesu buararàa o Pilaate cǎn
(Matiye 27.1-2, 11-14; Luki 23.1-5; Zǎn 18.28-38)*

¹ Le yǐnbíi bùirǐi á ba *yankarowà ṅúnása, lè ba nǐ-kíá, lè ho *làndá bío zéenílowa, bán búenbúen na lè ba *zúifùwa túiá fεεrowà á kúaa mín wán, bèra a na à ba bío tè bío dà-kéní wán. Ba can o Yeesu, á buan bueé nǎn o *Pilaate yi.

² O o Pilaate tùara a yi: «Lé ùnén lé ba zúifùwa béε le?» O o Yeesu bíá nǎn wo yi: «Fo bíá mu.»

³ Ba yankarowà ṅúnása wee kooní a Yeesu yi làa bío cèrèε.

⁴ O o Pilaate wíokaa tùara a yi: «Fo le fo máa bío dèε le? Bío ba wee bío ù ṅii á fo yí máa ṅí le?»

⁵ Ká a Yeesu màhá yí bǐnía yí bíá dèε. Bǔn wó a Pilaate coon.

*Ba le o Yeesu ko ò o búe
(Matiye 27.15-26; Luki 23.13-25; Zān 18.39-19.16)*

⁶ Hen ká ho *Paaki sǎnú sansan dǎn, ò o Pilaate lén o kàsó nǐ búí díá, yǎ ǎa zǎamáa le o díá.

⁷ Mu ù wé à nǐ búí na ǎa le Barabaasi páanǎa wi ho kàsó yi lè ǎa búí na làa wo kǎa á ǒó a nǐ búí.

⁸ A ǎa zǎamáa wǎa wà van o Pilaate cǎn á vaá wee fio wo ò o wé bíó ó o lá wee wé na ǎa yi.

⁹ Ó o Pilaate bía nǎn ǎa yi: «Mi wi à ǎa zúifùwa b́éé lé yǎ à í díá le?»

¹⁰ O Pilaate zū kénkén le ǎa yankarowà júnása dó a Yeesu nǎn mí yi lé bíó le yandee wi ǎa yi o bíó yi.

¹¹ Ká ǎa yankarowà júnása màhǎ sùkúra ǎa zǎamáa le ǎa fio o Pilaate cǎn le o Barabaasi lé yǎ ò o díá.

¹² Ó o Pilaate wíokaa tùara ǎa zǎamáa yi: «Lé mu yén mi le í wé làa yǎ mi wee ve làa zúifùwa b́éé?»

¹³ A ǎa wee bíó na a yi ká ǎa a wǎamaka: «Búéé wo ho *kùrùwá wán ò o hí.»

¹⁴ Ó o Pilaate tùara ǎa yi: «O wékhe lé ho yén?» A ǎa yàá wíokaa wee wǎamaka pǎnpǎn: «Búéé wo ho kùrùwá wán ò o hí.»

¹⁵ O Pilaate wi ò o wéé ǎa zǎamáa síi, ó o léra o Barabaasi díá, ò o le ǎa ha a Yeesu lè hǎ làbàaní, ò o nǎn wo le ǎa búéé ho kùrùwá wán.

*Ba dásíwá wee zùarǎka a Yeesu yi
(Matiye 27.27-31; Zān 19.2-3)*

¹⁶ A ǎa dásíwá ǎuan wo zonnáa ho *Zudee kǎhǎ b́éé lún yi, à ǎa von mí nǎnzàwa na ká búenb́úen.

17 Ba zɪnɪa o Yeesu lè le dà-muhũ, á tã ho kírí lè hã kíkara á dó a ɲúhũ yi.*

18 Bũn mɔ́n á ɓa wee tɛɛní a yi kà: «*Zúífùwa béε, foó!»

19 Ba wee vɔ́aa o ɲúhũ lè le kãani, á wee khàani kúee o wán ká ɓa à fàrá mí nɔ̀nkóɲúná wán à lii búrá a yahó.

20 Bĩo ɓa zùar̄kaa wo yi vó, á ɓa tɛra le dà-muhũ o wán, à ɓa zɪnɪa wo là a kùrú sɪa. Bũn mɔ́n á ɓa ɓuan wo lóràa ho donkɪahũ á wà léε búεε ho *kùrùwá wán.

*Ba ɓúaa o Yeesu ho kùrùwá wán
(Matiye 27.32-44; Luki 23.26-43; Zãn 19.17-27)*

21 O Sirɛɛna ɲii Simɔ̀n na lé o Alɛkisãndere là a Urufuusi ɓàn maá, á ló hã mana yi bò ho wɔ̄hũ ɓueé wee khíi, á ɓa dásiwá ɓueé kíkãa yi le o fé o Yeesu kùrùwá pĩ.

22 Ba ɓuan o Yeesu vannáa lahó ɓúii na ɓa le Kolokota yi, bũn kúará le «ɲún-ɓòkuee lahó.»

23 Ba lùnkaa ho *dĩvén lè mu bĩo ɓúii na ɓa le mĩrè á wi ɓa na a Yeesu yi ò o ɲu, ká a màhá yí ɲun mu.

24 Bũn mɔ́n á ɓa ɓúaa wo ho kùrùwá wán. Ba le mí ì sanká a sɪ-zɪnɪa á ɓa wó le ɲún-sɪni bĩo à zũnɪnáa d̄io á à sɪ ȳia làa ȳia yi.

25 Le wi-bee p̄ahũ lé bĩo ɓa ɓúaa wo yi ho *kùrùwá wán.

26 Bĩo ɓa túara le d̄ε wán, bĩo wee zéeni bĩo nɔ̀n ɓa ɓúaaráa wo lé bĩo kà: «ZÚIFÙWA BÉε.»

* **15:17** Ba bá-zàwa lè ɓa ɲi-beera lé ɓia yánkaa dà hã sɪ-muna wee zɪ. Hã yàwá fù here. Hã kíríwá ɓa wee wé, à kúee ɓa bá-zàwa ɲúná yi à zéeni náa ɓa bá-zàmu pànká bĩo. Ká bĩo ɓa wi ɓa zùar̄ka a Yeesu yi, á ɓa zɪnɪa wo lè ho kánɓun muhũ á dó hã kíkara kírí o ɲúhũ yi.

27 Ba mún búaa 6a ñi-wànnà nùwǎ ɲun búí là a Yeesu. O ñi-kéní wi là a nín-tiání ká a ñi-kéní wi là a nín-káahó.

28 [Bǔn wó à le Dónbeení bíoní vǔahǔ bíoní na kà a ɲii sí: «Ba mà a dó 6a ñi-kora tǎhǔ.»]†

29 Ba nùpua na wee khíí làa bǐn wee kí6ón mí ɲúná ká 6a a là a. Ba wee bío: «Fo yí mǎn mu le. Ʋnén na lá le fo ò fio le *Dónbeení zǐ-beení á à bǐní ì so le bǎn dà-veere há wízoní bío tǐn yi,

30 wǎa fení Ʋten. Lii ho *kùrùwá wán le wa loí.»

31 Le *Dónbeení yankarowà ɲúnása là ho *lándá bío zéenílowa mún wee yáa mí ɲiní yi na a yi ká 6a a bío làa mín: «O fenía 6a búí ò orén màhǎ yí dà máa fení mítén.

32 Le o Krista, o *Isirayεele béε, à lé ho kùrùwá wán lii. Ká wa mǎn mu á wa à dé wa sǐa wo yi.» Bǐa páanía búaa há kùrùwáwá wán là a Yeesu bǎn mún wee là a.

O Yeesu húmú

(Matiye 27.45-56; Luki 23.44-49; Zǎn 19.28-30)

33 Le wii yòo fǎráló pǎahǔ á ho kǎhǔ búenbúen ðǐndǐn wó le tǐbírí. Mu míana fúuu fúaa le wi-háarè.

34 Le wi-háarè mu pǎahǔ, ó o Yeesu bía bío kà pǎnpǎn: «Eloyii, Eloyii, lama sabatanii?» Bǔn kúará le «Wàn Dónbeení, wàn Dónbeení, fo pǎ mi día le we?»

35 A bǐa wi bǐn nùwǎ yɛn búí ɲá mu á 6a bía: «Mí loí, o wee ve o *Elii.»

36 A 6a ñi-kéní búí lùwa vaá lá le dèε búí na wee kúiní mu ɲumu á zǐra mu bè-ɲia yi á can le búaaahiire ɲii yi á yòó dá a Yeesu yi le o yèε, ò o bía:

† 15:28 Mi loí Ezayii vǔahǔ 53.12

«Mi ðin, wa à loń ká a Elii ɓueé liiní a ho *kùrùwá wán.»

³⁷ Lé bũn pãahũ ó o Yeesu wãamaa yi pǎnpǎn, ò o húrun.

³⁸ A ho pǎnsò-beeni na zoó céra le *Dónbeeni zi-beeni á yòó lèera mí t̃ahũ líf ló. ³⁹ Ho Oroomu dásíwá ɓúhũso na ðin o Yeesu yahó á mǎn ɓio ó o húrunnáa ó o bía: «O nùpue na kà ɓènt̃in lá lé le Dónbeeni Za binbirĩ.»

⁴⁰ Hãawa nùwã γεn ɓúí mún h̃ia wi ɓin á khèra ðin wee loń. Ba hãawa mu t̃ahũ ó o Mari wi yi, ỹia wee lé ho Makadala lóhó yi. A séení a Mari na lé o Zaaki háyónza là a Zozee ɓàn nu, là a Salomeε.

⁴¹ Ba h̃ia wee bè o Yeesu yi ká a wi ho Kalilee yi á wee séení a. Hãawa cèrèε ɓúí mún h̃ia wi ɓa hãawa mu t̃ahũ á ɓò là a Yeesu ɓuara ho Zeruzalemu yi.

Ba nùuna a Yeesu

(Matiye 27.56-61; Luki 23.50-56; Zãn 19.38-42)

⁴² O Yeesu hí-ǹnzoń ho z̃ihũ nii, à ɓio á lé bũn zoń á ɓa wee wíoka m̃iten ho *Sabaa ɓio yi,

⁴³ ó o Zozeεfu na wee lé ho Arimatee lóhó yi á ɓuara. O fù lé ɓa *z̃úifùwa t̃iá f̃erowà ñ-kéní na ɓa ninz̃awa wee k̃ñbi. Wón mún lá wee l̃oní le Dónbeeni b̃éni láró pãahũ. O henía mí s̃i ò o van o *Pilaate c̃n á vaá flora a Yeesu ñ-h̃inmu.

⁴⁴ Ká a Pilaate ɓá ɓio ó o Yeesu d̃éniá húrun ó o wó coon mu ɓio yi. O o von ɓa dásíwá ɓúhũso á ɓueé t̃àra yi le o Yeesu mu húrun míana le.

⁴⁵ A ɓio ó o ɓá mu ɓa dásíwá ɓúhũso c̃n vó, ò o ñn le nii o Zozeεfu yi le o lá a s̃anía.

⁴⁶ O o Zozeεfu yà ho ɓun-seni dà-poni ò o liinía o Yeesu ho *kùrùwá wán á líf bá lè ho ɓunló ɓuan vaá dó le búure yi, ðio ɓa lá có ho ɓúaahó yi díá.

Bũn mɔn ɔ o bĩnía le hue-beenĩ pon le búure mu jii.

⁴⁷ O Makadala Mari là a Zozee ɓàn nu Mari á ðĩn mɔn hen na ɔ o dó a yi.

16

O Yeesu vèeró

(Matiye 28.1-8; Luki 24.1-12; Zǎn 20.1-10)

¹ Bĩo ho *Sabaá khiĩna, ɔ o Makadala Mari là a Zaaki ɓàn nu Mari là a Salomee á yà ho jiló na sǎmu sĩ le mí vaá khii làa Yeesu sǎnía.

² Ho dimaasi zon yĩnbii bũirĩi, le wii hàrɔ pǎahũ, á ɓa hĩnɔn wà jɔn le búure.

³ Ba wee bío mín yi: «Lé wée yàá vaá bĩníní le hue-beenĩ na pon le búure jii á à na wɛn coon?»

⁴ Ká bĩo ɓa vaá dɔn, á ɓa le mí ì loń, à le hue-be-beenĩ bĩnía ló le búure jii á khii díá le nĩsǎnĩ. ⁵ A ɓa wà vaá zon le yi, á zoó mɔn yàrónza ɓúí ò o kará lè le nín-tiǎnĩ, á zǎ ho báká poni na túee. A ɓa zǎna.

⁶ Ká a yàrónza mu màhǎ bía nɔn ɓa yi: «Mi yí zǎn. I zũ le lé o Nazarɛete nĩ Yeesu na ɓa ɓúaa ho *kùrùwá wán á mi wee cà. O mía hen, o vèera. Mi loń. Lé ho lahó na kà á ɓa lá bàrá a yi.

⁷ Mi lén vaa bío mu na a Piere là a Yeesu mu nĩ-kenínia na ká yi le o dú ɓa yahó van ho Kalilee kǎhũ. Lé bĩn ɓa vaá mi a yi làa bĩo ɔ o bíarǎa mu.»

⁸ A ɓa yilera lùnkaa, á ɓa wee zà. A ɓa ló á lée lùwa wà. Ba yí bía dèe yí nɔn nùpue yi lé bĩo ɓa zǎna.

O Yeesu zéenia mĩten lè mí nĩ-keninia

(Matiye 28.9-10; Zǎn 20.11-18)

⁹ [O Yeesu vèeró món ho dimaasi zoñ yǐnbíi á mu nín-yání, ó o zéenia míten là a Makadala Mari, wón na ó o hía n̄n ɓa cínáwa bùaa h̄ɛn̄un léra yi.

¹⁰ O o Mari wà van bía là a Yeesu lá páania wi c̄n̄, á vaá yú ɓa à ɓa yara sò á wee wá, ó o bía làa ba le mí m̄n o Yeesu.

¹¹ Ká b̄io ɓa já b̄io ó o Mari bía le o Yeesu vèera, ó o mún m̄n wo, á ɓa yí tà mu.

¹² B̄un m̄n ó o Yeesu zéenia míten làa s̄i veere lè mí n̄i-kenínia n̄wá n̄un ká ɓa n̄n h̄a mana.

¹³ A ɓa b̄inia ɓueé bía mu lè ɓa n̄i-kenínia na ká á bán mún yí tà mu yi.

¹⁴ Mu b̄an m̄n, ó o Yeesu zéenia míten lè ɓa n̄i-kenínia píru d̄on ká ɓa wee dí. O zá làa ba b̄io ɓa yí dó mí s̄ia wo yi, làa b̄io ɓa tun mí yiwa á yí tà b̄ia bía le mí m̄n wo ò o vèera b̄io.

¹⁵ O o wáa bía n̄n ɓa yi: «Mí lén va ho d̄im̄já lùà ɓúenɓúen yi à vaa bue le Dónbeen̄i b̄in-tente na ɓa n̄pua ɓúenɓúen yi.

¹⁶ Ȳia á à dé mí s̄i le yi, á ɓa à bátizé, wón á à fen. Ká ȳia yí dó mí s̄i le yi, wón n̄uh̄ú á à sí.

¹⁷ B̄ia dó mí s̄ia le yi wé è wé mu yéréké ɓiowa na wee zéeni le Dónbeen̄i p̄anká: Ba à n̄a ɓa cínáwa á à lén b̄ia ɓa wi yi lè i yèni; ɓa a b̄io h̄a s̄i-viò b̄ion̄i;

¹⁸ ȳia wé ɓuan háa yi, tàá ká a n̄un bè-n̄unii ɓúí na dà a ɓúe n̄pue, á d̄ɛ woon máa wé ɓanso; ɓa à bè mí n̄ini ɓa v̄anv̄arowà wán á bán á à wa.»

¹⁹ B̄io ó o bía b̄un vó, ó o N̄uh̄úso Yeesu ɓuan yòora ho wáayi á yòó kará le Dónbeen̄i n̄in-tiáni.

²⁰ A ɓa n̄i-kenínia wà vaá wee bue le b̄in-tente h̄a lùà ɓúenɓúen yi. O N̄uh̄úso wee séeni ɓa, á ɓa wee wé mu yéréké ɓiowa na wee zéeni le Dónbeen̄i p̄anká à zéeni le b̄io ɓa wee b̄io á lée t̄iá poni.]

Dónbeenì páaní fīnle vūahũ
New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Buamu

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Nov 2024 from source files
dated 30 Dec 2021
331a1641-e36a-5300-8cb1-c9476fcef9bf